

Mahjas Weefis

Mr. 23.

Rigā, 9. jūnijā 1910. g.

55. gada gabjums.

Baltijas II. Schurnalisti kongress.

I.

Apveenot Baltijas daschado tautibu awischneekus weenā organizacijā, schi inīziative isgahjuse sawā laikā no awišes „Русское Слово“ Rigas korespondenta Inosemzewa. Tas notika kahdus gadus atpakaļ. Wehrmana parta seemas sahle bija šapulzejuschees kahdi trihsdesmit lihds tšhetredesmit schurnalisti, pa leelakai dakat weetejee wahzeeschi un nosuhtija Kreewu rakstneeku un mahfsleneeku beedribai Peterburgā apšweifšchanas telegramu. Tas bija pirmais kopdarbs starp kreewu, wahzu un latweeschu awischneekem.

Par tahlako kopdarbibu wišf schaubijās un ta negribeja lahgā sekmetees. Wišpirmā sawu veto (aifseedsu) pret to eelika pate patrone kreewu rakstneeku un mahfsleneeku beedriba, pee turas saweenotee balteeschi gribeja peestah tā nodala. Ta jaunās nodakas fastahwu atrada par reazionaru un beedroschanos ar schahdeem elementeem netureja par eespehjamu. Ar to leeta buhtu bijuse eestatama par isbeigtu.

Tomehr reakzijas atmosferā darija eespaidu us gara stahwolki un daschs tani israhbijās par eespehjamu, kas agrā nebija domajams. It fewišchi wahzu „liberalee“ awischneeki wairs neatlaidās un gribeja panahst weenoschanos kahdā patstahwigā balteeschu awischneeku organizacijā, kaut arī rakstneeku beedribā. Kopā ar latweeschu un kreewu mehreneem liberaleem tee tad arī eestatami par leetas tahlak wirsitajeem, kamehr reazionarais spahrns tagad galigi no beedroschanās atteizees un radikali progresiwee elementi peebeedrojas wairā aif stahhribās un isturas nogaidošchi, kas tad ihsti labs no weetejeem wahzu liberaleem buhtu fagaldams? Sem tahdeem apstahktem noriteja pehrn I. kongress, sem tahdeem pat schogad otrs. „Rigas Awise“ un wahzu reazionaree laikraksti „spihdeja ar sawu nost palikšanu“, bet to teesu igānu prese bija reprejenteta wišpilmigal un no latweeschu kreifā spahrna arī ceradees weens otrs lozeklis, kas pehrn nebija kongressā

rahdiiees. Kas kongressā waditaji un biroja lozekli, par to jau staots. Schis kongress tad nu arī spreeda starp zitu us kahdeem pamateem jauno organizaciju nodibinat, par to runāsim us preekšču.

Pirmais wahrdū nehma „liberalis“ Dr. P. Schiemans („Rigische Rundschau“), turu pabalstija un pazildināja „arī liberalis“ Alfels Schmidts („Rigische Neueste Nachrichten“). Wini runāja par nazonalu turwinašchanos Baltijas presē. Pehz wīnu domam tas it labi eespehjams un jautajums ir tik swarigs, ka no ta attarajotees Baltijas sabschredisla un kulturela lihmena zelschanās waj trischana. Dr. P. Schiemans iset no individualistiska prinzipa, ka itweenas atfewišchas dakas brihwa attihstischanas un pilniba nahf par labu arī wišpahribai. Tā ka Baltijas eedšihwotaji fastahwot no tik daudz tautibam, tad weena tautiba esot gluschi bespehzigā par fewi un newarot pilnigu kulturu attihstit. Un kopdarbiba tatschu esot eespehjama — to jau rahdot arī, ka III. waisis domē wišf Baltijas deputati Somijas jautajumā warejuschi eet kopā. Par latweeschu pahrwahzoschanu wahzeeschi wairs ir ne sawnot nesawnojot. Un pat, ja tas waretu notitt, tas buhtu leels saudejums preekšč wifas semes, tā ka eetu lihds ar isnihkuschu tautu bojā arī winaš kulturelas mantas. Tā tad kulturelas jautajums tas galwenais jautajums, us turas pamateem japanahf weenoschanās. No politikas ir gluschi jaatfakas it fewišchi dibinajamā rakstneeku beedribā. Jo wairā weenai tautibai atļauj pazeltees kulturelā, jo labat tas preekšč žitām tautibam, kas ar to dšihwo kopā. Presē esot jausstahjas pret katras tautas kulturelas apspeeschānu, ko arī wahzu prese darot (?? Ref.). Lai arī no zittautu puses darot tāpat. Wahzeescheem wairs nenahfot ne prahtā strahdat pretim igānu un latweeschu kulturelai. Mehrki sawneegsim, ja it weena tautiba aistahwēs otras kulturel.

Awilchneeziska kritika.

(1905.—1910. g.)

S. Muratera.

VI.

Tahda ir ſchi laikmeta „mahklas kritika“. ſchi rakſta apmehri neatkauj dſilat iſpehtit winas teoretiskās wahjibas un warbuht minetā kritika ari naw wehrta, lai winu atmaſkotu wehl wairaf. Sawelkot tagad konſekwenzes un ſlehdeenus, mums jaatſihmē wehl tas dſili behdigais fakts, ka minetā progrefiſtu un markſiſtu kritika neſina ko wina dara Kritiki, kuri ar ſaweem lamu wahrdeem diſchojas tā leelakee gaifmas, kulturās un mahklas bruneeeki, nawa warejuſchi wehl atſiht pat to behdigo pateefibu, ka wini ſtahw burſchu aſijas kalpi bā un tā nopirkti algabſchi rol ſapu ſawas tautas dailei un lihds ar to ari paſchi ſew, tā dſejneekēem. Atſaſtim te pee malas tihros markſiſtus: winu ideja jau to „praſot“, lai tee iſnihzinatu wiſu, kas audſis no teem mahſlineekēem, kuri ſtahw ahrpus partijas. Bet ko dara peemehram Lihgotnu Bekabi, Upiſchi, Antoni, Teodori, kuri taſ wehl atſiht kulturu ari ahrpus markſiſma? Waj ta nawa wiſleelata tragedija, ka kahds no ſcheem dſejneekēem, ſehdedams birgeku lapu redakcijā, deenu pehz deenas, gadu pehz gada raida tautā lamafchanās rakſtus pret ziteem dſejneekēem weenigi aif ta eemeſla, ka teem nawa weenads kulturās waj mahklas eeſkats? Waj ſcheem kritikeem ir ſajeħga par to, ko wini dara? Waj lihds ar to, ka tā ſauktā „dekadentu“ dſeja teel nogahnita un noſtahdita tā tautas ſamaitataja, nezeefch ari „progrefiwa“ dſeja un wiſpahri dſeja? Tauta neiſſchkir tiktahſ daſchadas partijas un daſchadus mahklas uſſtatus, lai laſtu weenu dſejneeku un nelafstu otru. Tauta nowehrfchas no daifliteraturas wiſpahreji. Za nolahdeto rakſneeku darbi teel maſ pirkti un maſ laſti, tad, zif wairaf teel pirkti progrefiwo rakſneeku un dſejneeku darbi? Waj nawa puſlihds weenads littenſ wiſeem? Wiſſpiligatais peemehrs te ir ar „Stareem“. Weſelu gadu reeti no ſabeedriſkeem kritikeem, tā „dekadentu“ ſchurnals tee beidsot bija nonahluſchi „progrefiſtu“ rokās. Rapehz nu tauta nenahza ar 30,000 abonenteem tā to gaidija progrefiwee „Staru“ „dakteri“? Kritika bija jau eepreefch apraſuſe katru zeenibu pret literariſkeem ſchurnaleem un wiſs apſtahjās. Tā aiſgabja ari „Salttis“, tā aiſgabja wiſ . . . Bet burſchu aſijas (turai nekad newajaga un newajadsēs iħſtas mahklas) laikrakſtu iſdeweji omuligi paſmiħn par algoto dſejneeku uſziħtibu. Par 100 rubkeem mehneſi tee gatawi aprakt wiſu dſeju apſinigi waj neapſinigi. Tad tauta laſis protams tika awiſes ar winu ſħſtajām partiju zihnam, ſmirdoſchajām rebem un tā par mahklas baudijumu pateifkees par Spielhagena waj Heimburgas romanu. Un rakſneeki teefcham neſaprot, waj negrib ſapraſt ſcho ſawu kalpinafchanu un, mehginadami iſnihzinat ſawus pretineekuſ mahklas uſſtatus, iſnihzina ari ſewi tā dſejneekuſ, iſnihzina ari daifuma ſajuħtu un zeenibu pret dſeju tautā. Jau winu kulturās darbu pa-

nahkumi ſkaidri redſami. Wiſai tautai wairš nawa waj neweena weeniga mahklas ſchurnala un ſchai tuſkneſi mehš dſirdam tika „Dſimtenes Wehſneſcha“ kritiku baſſis: Noſt, noſt ar teem „dekadenteem“! Noſt ar daifi. lai dſihwo burſchu aſija, jo winu iſdeweji mums maſfā ſkaidrā naudā!

Sewiſchki jabriħnas par teem „Dſimtenes Wehſneſcha“ kritikeem Lihgotni,*) Upiti, Antonu, kuri taſ ari nes dſejneeka wahrdu. Zif weegli taſ winus warejis nopirkt „Dſimtenes Wehſneſis“ par ſawu ideju iſteizejeem!

Latweefchu burſchu aſija, zif „kulturela“ wina ari ſewi nenohſtahditu, ir wiſtrulata burſchu aſija, kas atteezas uſ mahklas jautajumeem, weenalga, teatri, glesneezibu, muſiku waj dſeju. Lai muħſu birgeki ſewi behwē par dſchentl-meneem, lai wineem manta un mahjas, fugi un fabrikas — weena ka wineem nawa, — iħſtas kulturās! Garigo un nazionalo tautas ſpeħtu, kurſch parahdas katras tautas mahklas darbos — to wini neatſiht tā kulturās ſpeħtu — tas wineem ir eenihdetš un ſweſchš. Par to waretu pee- weſt dutſcheem peemehrus, bet te nawa no ſwara ſchi jautajuma apgaiſmoſchana. Man tika ir nepezeefchami wajadſigs te konſtatet, ka uſſtatus iſteiz „Dſimtenes Wehſneſcha“ kritiki. Paluhloſmees tika neſenā pagahntē, lai ſkaidri nomanitu, kahdi reakzionari mahkla ir wadijuſchi

*) Te jaatſihmē ſchi kritika „konſekwenze“, kuras truhkumu un groſichanos pehz wiſeem weħjeem wiſch til zihīgi pahmet jaunajem rakſneekēem. „Tee warot rakſit ſchodeen tā, riħtu zītadi,“ — bet wiſch, luħt. jaunibat paraugs! Ir gan, weena konſekwenze winam ir negroſama: wina uſſkati weenmehre ir ſaſkanejuſchi ar tās awiſes iſdeweju uſſtateem, pee kuras wiſch azumirkli ſtrahda. 1904 gadā wina paſauls uſſtats ſakrita ar ſerikaloo „Latweefchu Awilchu“ uſſkati, 1906. g. wiſch „Muħſu Laitos“ jau ſtipri ſaktans. 1907. g. pahreedams pee „Dſimtenes Wehſneſcha“ tā pee iſturigaka un droſchata, wiſch paſimo tuħlit ſawu eenaidu pret rewoluzionareem: „Sozialiſtis, rewoluzionars, waj tamlihdsigs wahrdiſch well tā magnets nepeedſihwojuſchu laſitaju un ſchi ſraju dimdona diu tā wara bungas.“ („Dſ. W.“ Nr. 1, 1907. g.). 1906. gadā rakſtidams „Muħſu Laitos“ par Latw. Beedribas Sinibu Kom. wafaras ſapulzem wiſch ſaka, ka Latweefchu Beedribā „pelejumu ſmala ſitas nahſis“ . . . Tur dſird franklu un ſchakatu baſſis . . . Tauta to apſihmē par „mironu namu“. („Muħſu Laitos“ Nr. 106, 1906. g.). Bet 1908. g. Roſe-Lihgotnis patš jau ſchai mironu namā, kopā ar „frankleem un ſchakateem“. Tad, proti, wiſch eezeltš par eſpertu pee „Literaturas fonda“ un, protams, dſeed ſlawas dſeeſmas wiſam ſchim eeſtahdem. 1905. gadā „Weħrotaja“ Nr. 10, rakſtidams par Lochwitzaju, wiſch ſaka, ka literariſka premija jaunam rakſneekam wiſlabalā gadijumā ir dſirnu atmens pee kahjam. 1908. g. aiſſtahwedams ſawu Fondu, wiſch neſin tā ſlawet literariſtās godalgas jauneem rakſneekēem. Un tā taħtaſ, beſ gala. Waj gan war wehl labal kas rakſturot wina „konſekwenzi“, tā wina paſcha wahrdi: „Muħſu darbi un iſtureſchanās naw iſpluhduſchi no tam, zif leeli, ſkaidri un zehli ir muħſu ideali, bet no tam, zif leelā meħrā zenſchanās pehz ſcheem idealeem ne- trauzē muħſu omuligo iħdeenas ehrtibu.“ („Weħrotajš“ Nr. 5, 1905. g.).

fcho awißi un fo isdeweji ir likufchi rakstīt fawā „wiswairaf isplatitā” lapā. Kas neatminešes, kaibu brehtu fazehla „Baltijas Wehstneßis” par Getes „Fausta” tulkojumu un pret „M. W. Wehneschraftu”. Meschoniba, tautas un familiju samaitašana! — tā sauza schis birgelu organs. Un tad Blaumans eedroschinajas tulkot dsejas no Arno Holza, tad „Balt. Wehstneßis” sahka runat par „Aleksandra augstumeem” preesch tahdu dseju dsejneekem. Tā tas gahja gadeem. Tagad schie „familiju” apfargataji ir atsinuschi mest foli us preeschu: „Faustu” wairs nelamā, bet ja latweeschu tauta tilpat sahegtu tagad no literaturas tā preesch 10—15 gadeem, tad lamatu tā arween. Itatra jauna doma mahflā ir apmeeta un nokengata us beidsamo. Un pee schis lapas nu ir atraduschi ihsto weetu muhsu dsejneeki, kur isteikt fawus mahflas usfatus! Luhl, zif tahlu mehš efam tifuschi. Bet burschuasija smaida: lai nihst daitliteratura, tad ees awise! — smaida un maksā „progresiwajeem” kritikeem. Un darbs teel darits. Kritiki ir rakstijuschi un sinojuschi, ka muhsu dailes schurnali apstahjuschees aif redattoru truhkuma, aif tautas simpatiju truhkuma pret wineem, bet zif pee scho schurnalu isnihzinashanas ir darijuschi schie „kritiki” ar faweem raksteem — to wini nemin. Tas taf „kulturas darbs”.

Man atkal te ir jaatfihmē, ka es nebuht negribu ar sche isteiktā domam, itkā luhgt mine tos „kritikus”, lai tee flawetu wajeeteiktu „dekadentus” tautai. Un es domaju, neweens no jaunatajeem rakstneekem to negribēs. Ir kritiki un kritikas un schurnali un awises, no kuru puses usflawas wahrds ir koti gruhti panefams, bet gan weeglat un pateizgal usnemama nogahnishana. Gan tauta atradis fawus dsejneekus un dsejneeki tautu ari bes widutajeem — ja tee buhs pateesi un ihsti. Es tikai wehlejos isteikt weenas domas: ir gruhti noslatitees no malas, tad paschi dsejneeki prinzipā usstahjas pret dseju un ranga masinat winas nosihmi tautā.

Lai nihst un nogrimst aismirstibā manis behk wisi „dekadenti”, ja winu mahfla teescham ir tik „iswirtuse”, bet lai dsihwa teel ustureta muhsu jaunajā tautā mihlestiba pret dseju un wispahreji pret daili. Un te latweeschu dsejneekem, kuri usnehmuschees ari „kritiku” lomu, wjadsetu gan reis mahzet un saprast isschirt birgelismu no mahflas un muhsu birgelus no mahfleneekem — wjadsetu saprast, ka abām schim grupam ir preteji eestati, kuri nelad nesaflanēs, un wjadsetu saprast, zif leela tragedija ir preesch dsejneeka — pahrdot fewi burschuasijas kalpibā un palihdset aptarot pascham fewi.

* * *

Tā tad: kahds ir bijis schai laikmetā kritikas stahwollis un kahds tas tagad ir? No aprahditā man janahk pee slehdseena, ka mahflas kritikas mums tiklab tā nemas nawa, bet ir tikai awischneeziflā — teeschi burschuasiflā. *) Un fchi burschuasiflā awischneeku

*) Burschuasiflā kritika ir weenmehr un wijos laikos bijuse pret mahflu, jo mahfla — burschuasijas pretpols, winas leelafais eenaideeks.

kritika ir schai laikmetā nonahkuse pee pilniga bankrota. Kritika tā teescham mahflas kritika ir objektiva, istirsajofcha, bes aifspreedumeem un bes wirseenu ischkiribas. Wina pate par fewi ir mahflas darbs. Bet kritika, kas, tā is aprahditā redsams, ir partejifka, personiga, melu kritika, neologifka un ar noluhku rakstita, pilna wisnejahtalo lamas wahrdu pret dsejneekem, politifka un burschuasiflā — ta nawa wairs kritika! Schis laikmets ir dsiki diskredeitejis un aprazis mahflas kritiku. Un wina tomehr tik nepeezeeschami wjadfiga, fewischki jaunās tautas dsejai un dsejneekem. Kritikas usdewums ir — atrast faweenojumu rakstneekam artautu — wina ir tas elements, kas faweenodivas strahwas, kas leel pluhst dsejneeka juhtu straumei tautā. Un dsejneeka skolotaja nu wina ir, tāpat kā dsejneeks — kritikas skolotajs. Kritika un daile — neschkiram faweenojums pehz mahflas teorijas — pee mums besgaligi pretpoli. Waj kahds no muhsu dsejneekem ir warejis fo mahzitees no kritikas? Sinu no faweem personigeem peedfihwojumeem: kopsch mana literarifkā darbiba pastahw, es esmu no awischneeziflās kritikas tizis waj nu glaimots waj apwainots un tihski nesaprafs. Bet mahzitees es wehl nefad un nefa neesmu warejis: es neesmu nelad par fewi lafjis neweenas „kritikas”, ti tahdas, fo es saprotu sem schi wahrda teeschās nosihmes. Un tā tas laikam buhs bijis ar latru muhsu dsejneeku. Un man atkal japastaidro, ka es to fihmeju us latru kritiku. Ir tikdauds brehtufchi markfisti un „progresifisti”, ka „dekadenti” fawās kritikas leelot weens otu par genijeem un deeweem. Ja tas ir bijis aif aprehkineem, personibas, waj propagandas — tas ir teescham dsiki behdigs fakts — tilpat behdigs, kā Upifcha nepateeschbas un personibas un lamashanas par „dekadentu” darbeem. Ja, — muhsu mahflas „kritika” ir nonahkuse lihds **bankrotam**, tas ir schi laikmeta lahsts! Un man schkeet, tikdrihs wehl latweeschu mahfla wis nesagaidis kritikas. Kamehr pee mums pastahw tahdas meschonibas, kā schai laikmetā, „kritiki” wehl ir tohlu no ta, lai saprastu wahrdu kritika.

Bet wehl atleek dsejneeki. Kurp eet winu zeksch nahkotnē un kahdu atfianu wini lai nem lihds no schi laikmeta kritikas? Ir weens weenigs zeksch — lahstu un ehrlschku zeksch, bet tomehr weenigais, kas ihstu mahflineeku zeenigs: palikt few ustizigam! Karot un krijs par fawu mahflas pahrleezibu. Tas ir kriterijs, kuresch atsichkirs mahflineekus no birgelisma swaidishanas un partiju schaurfirdibas un dogmam, un atsichkirs ari dsejneeku no wehrga. Plafchums un neaprobeshota brihwiba mahflā, formā, isteiksmē, faturā — idejās — tas ir muhschigi wezais un muhschigi jaunais dsej-

Salâ pawehñî. — Jana Rosentala glesna.

neeka lofungš. Paturedams to fawâ apfinâ, ari latweefchu dsejneeks ir panešis tildaudš lahstu un nizinašchanas un pašemoschanas šchaî laitmetâ, ka isleekas gandrifs netizami, ka winam wehl ir zeriba uš nahlotni. Un to mehr ar gaischu flatu uš preefchu, ar nefalauschamu ustizibu few winsch fmaididams fagaيدا rihtheenu — nekas wairs nawa nepanefams!

Kas par to, ka progresiwee „kritiki“ ir uszehlfuschi un nojaukuschi salonus un olimpus, kas par to, ka ir laut fur iswirtuschi dsejneeki un kahda daka gan latweefchu dsejneekam gar to, ka „dekadentu“ strauti sehllis isgahjuschi, ka rakstneeks nostahdits par tautas eenaidneeku. Neattkarigs un brihws eet dsejneeks uš preefchu ar noscheloschanas fmaidu garam wifseem „istseem“, kuri fawâs zellâs eemuhrejuschees lasa fawus Marksa waj burschuasijas fwehtos baušklus. Wehl dsejneeks war faprašt, **ka mahfla war stahwet ahrpus dogmam un partijam** un to winsch ari fina, ka schis atfinas dehl winsch tiks nizinatš un wajats un eenihdets tiklab no burschuasijas, ka no sozjaldemokratijas, jo muhsu markšisteem ne pret lo nawa tahds eenaidš, ka pret dsejneeku, kas stahw ahrpus partijam, un burschuasijai pret dsejneeku, kas trauze winas debeschigo moralisto meeru. Un ja dsejneeks nebuhs wajadšigs tautai un winam buhs jabeidšas weentulibâ — tad lai winsch ari miršt, bet lai paleef few ustizigs. Un ruhgti maldas tee kritiki, kuri dsejneeku grib peewilkt pee fawas klikes zaur glaimojoscham waj melu kritikam. Teescham, koti behdigâ stahwofli wajaga buht kahdai idejai, kurai nawa wairs spehka zihnitees literaristi, bet kuras kalpeem jau jaleeto apmelojumi un wisrupjatee lamas wahedi pret faweem pretineekeem. Un behdigâ stahwofli nowed katru ideju winas zihnitaji, nemdami fawâ rihzibâ meschonigus panehmeenus. Un noschelojams buhtu tas dsejneeks, kusch, uš schahdu kritiku spreedumeem klausidamees, eedomatos fewi par dsejneeku (nemšim tikai peemehram Lihzifchu Paulu, A. Kukuru, Mildu, Mehtru — schos leelatos rakstneekus pehš Upišcha spreedumeem!) un wehl noschelojamaks tas, kusch dabujis nosaukumus: iswirtis, saglis, funš . . . behgtu tulfnešt, waj fwehretu ustizibu dogmam.

Ari dsejneeks ir zilweks un zilweks wairak ka wišt ziti un tapehš winsch war malditees. Lai winsch kluhš, lai kriht, lai nahš pee atšichanas, lai maldas un zeefch — tas wišt ir zilwezigi. Bet maldidamees un meledams winsch nizinas weenmehr „nemaldigos“, „fwehtos“ un tihros un tos, kuri newar malditees jau tapehš ween, ka teem par kruhschu brunam ir Markšs un Engels.

Ihsta dsejneeka zefsch ir ehrlfchu zefsch. Neweens daudš mas eewehrojamašs garš nawa bijis bes wajaschanas

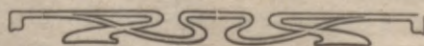
un lahsteem no fabeedribas, fewifchki burschuasijas un winas kritikeem. Bet gan muhschigi ir dšihwojuschi meerâ un peetizibâ un publa gawilem wainagoti widus zeka gahjeji, tee, kuri pratuschi **peemehrotees**. Dsejneeks to sin un neleeds wineem ta goda, bet winsch sin ari to, ka wisstiprakais ir tas, kas war stahwet weens.

Tas ir weenigais, to sin ihšts dsejneeks. Un ari muhsu tautas jaunajeem dsejneekeem, ari teem, kuri wehl ir rihtheenas behrni, agri waj wehlu buhs janahš pee tas atfinas. Get ar publi, ar burschuasiju, atgremot partiju noteikumus, aifšlehytees aif kahdas nebuht programas — waj ari buht nolahdelam un lepnam — tas ir isšchirošchais wahrds: buht dsejneekam waj wehrgam.

Ne tikai dsejneeks ir isnešis sinamas stipras pahreezibas no schi laitmeta par kritiku un kritikeem pee mums, bet, man schteet, ari lasitaji, tauta. Ir sihmes, kas leezina, ka nekatotees uš kritiku wisrupjakeem nolamajumeem, tautas interese ir auguse un, leekas, tihrai mahflai par labu, ne tendenziosai. Kas atleef laštajeem, wispahreji tautai, lai wina bespartejiski cepahštos ar fawu jaunako dseju un dsejneekeem? Muhsu deenas wairs nawa nekas jauns, ka weenâ un tai pašâ deenâ ir lasamawisrupjata lamaschanas waj meli par kahdu rakstneeku sinamâ lapâ, otrâ laikraftâ turpretim wislabakâs atšaukfmes. Ir pat gadijumi, kur weens un tas pats laikrafts maina fawus spreedumus par kahdu rakstneeku, nosaukdams to schodeen par banalu un samaitajoschu, rihst jau par dšilu un nopeetnu mahfleneeku. Weenigais zefsch, te tautai nepeegreest wehribas kritikai, bet lašt dsejneeku darbus un audšinat pašchkritiku. Schis laitmets ir rahdijis laštajeem wisgaischak, zil koti semu winus stahdijuschi kritiki, fludinadami fawus personigos rehkinus par nemaldigeem spreedumeem. Lafot kahda nebuht dsejneeka darbus, laštajs ari warš mahžitees spreešt, zil leela wehrtiba ir kritiku spreedumeem un kritiki fawutahrt buhs speesti isteektees objektiwak. Tikai tad, kad muhsu mahflas kritika buhs atmodinata un fapratiss fawus usdewumus, warš winai peegreest wehribu. Bet tagad lai isšchir laštajs pats preefch fewis! Un mums ir peerahdijumi, ka tauta fina fawa spreeduma wehrtibu un ari kritikas wehrtibu un fina, kam jaustizas wairak.

Ja kritika newar buht weenotaja stary tautu un winas dsejneekeem, tad winu atšwefchinataja ta **nedrihšt** buht. To aisleegs winairakstneeki un tauta.

Tikai stipra tiziba uš drihsu gaischu seedoni muhsu rakstneezibâ un kritikâ, un tiziba, ka uswaršs ne meli, bet **patešiba** un **kultura** — ir weenigais spehks, kas leef mums ar gawilem gaidit rihtheenu.

Laulibas jautajums skolaiķu literatūrā.

Seine appalwo kahdā no ſaweem literariſkeem darbeem, ka wiſu noſlehpumainu, dabas pehtneezibu, tizibu, ka war faſnatees ar nomiruſcho gareem, mihleſtibu, muſkibas — un dſeju wahzeefchi ſmefot iſ ſaweem dihwainajeem romaneem. Warbuht, ka tā ir bijis wina laikā, kad Hofmans rakſtija ſawus brihniſchlos romanus, no kureem, ja gribam tizet, kahds Geringenas students palizis ahrprahtigs. Mehſ ſtatamees no zita gariga redſes punkta nekā romanitiki un muhſu beletriftiſkās literatūras rakſturs ir reals. Romanu rakſtitaji tagad wairis nelido pa maſkoneem, wini dodas pateefā dſihwē un meſſe ſewim weelu piſſehtās, troſchnainajā ruhpnēezibā un iſdeeniſchtajā kopdſihwē. Te naw weeta ſaunajeem mahju garineem, lehtajoſcheem ſehmeem un ziteem ſpokeem. Wiſus winus aiſbaidija kultura. Wina neſa ſewi noſlehpus dauds jaunus, bet pateefus brihnumus, kuri tahdus noſchehlojamus beedeliſchus buhtu apſlatijufchi ar Rentgena ſtareem, waj pehz pahratmenojuumu pehtneeku parauga ruhpiġi eetinufchi papiri, eelikuſchi gipſa maſſi un iſſtahdijufchi muſejā.

No ſcho laiku raſchojumeem dabonam pawiſam zitadu eepaidu. Rodas tirgus un gaiſa kugotaju romani, romani, kuri buhweti uſ ſabeedriſkeem pamateem, ſtahti iſ kareiwju un mahtſlineeku dſihwes. Moſchs, pateefus gars iſdaito tumſcho iſdeenibu ar dſejas ſeedeem. Romantiki meſſeja weelu ſaweem raibajeem, peedſihwojuumu pilnajeem romaneem tikai ſawā eefſchejā paſaulē. Lai dabutu wajadſigo ſajuhſmu, wineem peetika ar bagato fantaſiju un peedewam kaut kahdas ſagruwuſchas piſs drupas. Tagadnes rakſtneekam, blakus dſejijſkam ſpehjam, jabuht teefcham darba un apſtahtku paſnejam un par wiſam leetam, jabuht apdahninatam ar aſu, pehtofchu ſtatu. Tad winſch ſawā darbā waris ſneegt pateefu ſinu daudſumu, kaſ muhſ tuwinās kaut kahdai jau paſiſhtamai darbiba. Gedomaſimees par peemehru Emilia Orſla ſihda wehrpeju romanu „Laudis iſ ſilajām mahjam“, no kura wiſi tik pateefbas pilni un tizigi pahrleezinati tikufchi.

Rakſturifti ir taſ, ka ſcho laiku romani ſahtās taiſni tai weetā, kur romantifke beidsās, proti, ar laulibu. Ja Anſis dabuja Greetu — ſprauſtais mehtis bija ſaſneegts. Ar labpatiku autors parakſtija ſem ſawa gara raſchojuma „Beigas“, un laſtjais bija pilnigi pahrleezinats, ka jaunſaweenotee jau ſemes wirſā atraduſchi debeſis un ſtaigās tik pa roſchaineem zeſeem.

Romanā, kurā grib iſweſt ſtrauju darbibu, laimigās deenas ir dauds gruhſtati eeturamas lihdsſwarā nekā dſihwē. Tadeht ari tikai pahris ta laika eewehrojamatee dſejneeki ir bijufchi ſpehjiġi apſlatit laulibas jautajumu no walddſinoſchatās puſes. Lai gan Heines laika laulibu, tā baſnizās ſwehto eefſtahdijumu, kritiſeja un ari literariſti apſlatija, tomehr atklahti romanos to wehl neudroſchinajās iſtirſat. Frantſchu joku lugaſ nehma par pamatu neſaſtanas pilno laulibu, bet winām bija gluſchi zitada noſihme nekā tagadejeem nopeetnajeem raſchojumeem.

Scho laiku rakſtneeku bagataſais un pateizigataſais uſderums ir padarit laulibu par roſſigās darbības widus punktu, waj tragifku ſadurſmi, un ſcho weelu, ſtatotees no daſchdaſchadeem redſes punkteem uſ dwehſeles dſihwes pamateem, eetehtpt arween jaunās mahtſlineeziftās formās. Tomehr taſ naw teefchi jaunato rakſtneeku atradums: wini uſgahja tikai ſcho weelu tā neiſſmekamu Dorado ſelta ahderi. Wina aſais kritiſkais ſtats atſina, ka greeka Zilemona un Bauzis teiſmainā lauliba peeder firmajeem pagahnes ſapneem un ka ari lauliba tahda, kahda ta paſtahw tagad, ir daſchadu ſareſchigijumu galwenais zehlonſ. Darbigais gars mehginaja ſcho laulibas mihtlu atriſinat un dewa atbildi uſ daſchadeem, zilweku tik dſiki aiſfuſtinoſcheem jautajumeem.

Kadās grupa rakſtneeku, kuri ſprauda ſew par mehtki nodotees rakſtneeziba, pehtot laulibas dſihwi. Scho laulibas pſichologu preeſchagalā ſtahweja Lews Tolſtojs, kureſch ar ſawu „Kreizera ſonati“ draudoſchi pazehtlās pret wiſu ſabeedribu. Winſch ſawitkoja wiſus tos jaunatos, kuri tehloja „noſlehpumaino“ jeb „ſwehto“ laulibas dſihwi. Un ſchi „noſlehpumainā“ laulibas dſihwe, kura pateefbā nemaſ nenef iſhtā wahrda noſihmi, jo winā truhſt meefigās un garigās ſaſtanas, ſpokojaſ wehl weenmehr ſcho laiku romanos. Kaſ ſin, jik daudſreis dſihwē ſchis pahrdabigās, tihri garigās kopdſihwes domas teel atſihtas par kaitigām un wiſktas gaiſmā, ka tad ſapnainajās galwās dſimſt wiſleelakee maldi.

Ziti turpretim, lai iſſklaidrotu iſtruſchos laulibas ſaſkarus, nem wihra rakſturu preteſchības un garigas ſaſchanas neeſpehjamibu un nahſ ar to dauds tuwat pateefbai nekā Tolſtojs. Waj taſ naw behdigi, ka jaunajā laulibas dſihwē nahſ pee atſinas, ka wihrs un ſeewa, kuras kahdreif ſaweenoja leelā mihleſtiba, ir tikai diwi zilweki. Bet par laimi ſchi atſina nowed pee kataſtroſas tikai ſpehzigatās un noſlehpumainatās perſonas. Wahjatee pahrzeefch ſchis ſahpes un pehz ilgeem waj ihſeem maldu zeſeem ſaweenojās atkal laulibas mihleſtiba.

Weens otrs zihſtigs rakſtneeks ir rahdijis tagadnes laulibas dſihwes truhkumus, ar winās zeeſchanam un iſwairiſchanoſ, kuras tomehr nowed pee laimigās iſejas. Tam nepawiſam newar peekriſt, ko kahds no wineem ſobgaligi iſteizis: ka laulibas dſihwē weenmehr ſagadotees tahdi, kuri nemaſ kopā neſaderot. Pateefba drihſat ir ta, ka ſoti dauds laulati kaudis ſader ſoti labi kopā, jo zitadi pirms kaſam wini nebuhtu weens otru tik ſtipri eemihlejuſchi. Diwu zilweku ſaweenoſchanās gadijumā juhtu ſaſtana ir tā labatā mehraulka. Tikai katriſ no wineem eenefa laulibā dauds ka ſewim ihpatneja, kaſ paſtahw no eedſimtām ſpehjam, peefawinateem paradumeem un eepaideem, kuri raduſchees wedot weentuko dſihwi. Pee ta ir laulateem kaudim abpuſeji japeeron, un taſ praſa dauds pazeetibas, mihleſtibas un paſchajſteedſibas, lihds kamehr eefſtahjas daikā, deewiſchtā ſaſtana.

Leelakai dafai fchi weida romaneem ir labas beigas, un tas narw nemas par fliftu. Nevis meetpilsoniska pee-
tiziba ir no swara, bet fcho diwu zilweku paschatrafchanas
un kopdfihwes turpinafchana. Tas tatschu ir breefmigi,
fo kahda jauna eewehrojama rakstneeze apgalwo: „Laudis,
kurus fchlehrfchu pilna dshwe ir faweenojufe uf wifceem
laiteem, nesin weens otram nefa wairs fo teitt.“ Wina
stahsta ari par ahtru nowejojuschas feewas likteni, kura
newar wairs apmeerinat arween wehl jauno wihru, jeb
par neapmeerinato feewu, kura ilgojas pehz sawas jaunibas
fapneem — wif fcho laitu, deefgan interesanti un patih-

kami temati. Mufsu tikumiska fajuhta prafa wifu islib-
dfinofchas beigas, jo mums, nefkatotees uf wifam pret-
runam, lauliba leekas wehl weenmehr ka fwehta Deewa
eestahdijums, un zilwekeem, kuri winā eekwurufchi, ta ja-
zeeni ar nefalauwachamu uftizibu, kaut ari griba, fchis pat-
warigais warmahfa, kahdreif pret to fazeltos . . .

Tahda fina, leetojot tikumisko mehraulku, pateefee
laulibas dshwes romani rahdis zetu pahr personiskam
eegribam, ilgam un patmihligeem zenteeneem uf augstatu,
meera pilnu mehrti. („Berl. Tagebl.“)

Pelekais barons.

Scholaitu epos feschas nobatas. Wiktora Eglifcha.

V.

Utgreeschanas dsimtenē.

1.

Bij rudens wehls, un lapas kofos
Wairs tikai retas karajas,
Bet waj gan ilgi winas spofos,
Jau plawas falna barojas.
Un wifchneem klahjās upes melnas,
Bij tahlums skatams ka uf delnas,
Un logos stikls jau aismiglots, —
Ihhs laizinsch laukus nokopt dots.
Uf rudseem aitas ganot sehnam
Jau zimdi rokā, deguns fahrts,
Par flidoschanu winsch jau bahrts,
So lasschana ejot lehnam . . .
Un dabā sawads leekas wifs,
Ka garā, preeks kam nosudis.

2.

Preeks nosudis un sakums, seedi,
Bet klehtis bagatibu daudf.
Un wehla rudens spoku beedi
No ismifuma garu faudf.
Un isejam mehš droscheem fokeem
Gar kapfehtu pa zefa okeem,
Kur lihki melnā fahrta wed,
Ar klufam raudam semē bed.
Mums patihl meers un krehflas turwums
Un tumsas pilnā rudens nakts,
Kaut naktis teef wiswairaf jagts,
So sinam — bagats mufsu gurwums.
Un kas gan weegli projam dos
Aif steeneem seltus noslehgtos?

3.

Mums rudens — paraugs patwalibai,
Mums rudens — saldo breefmu gaidis,
Mums rudens — simbols gatawibas,

Mums rudens — wihrischibas smaids.
Nekad tā newar dshwe seetees,
Nekad tā walditees un smeetees,
Nekad tā zihnā buht uf waktis,
Nekad tik dshki baudā rakts.
Un firds nekad tā nepekeras,
Tā neslahpsti turwibas, jo drihs
Wifs leekas drihs tai issudis,
Prahtis eekschā nebuhtibā weras.

4.

Wehl dshwal fajuhtams ir rudens,
Kur reis jau slahpis mufsu prahtis,
Kur reis jau mahzis dshwes rudens,
Neif gars jau zeetis fazilats.
Wairs ilgak neslehpt dwehles bada
Tur atminas mufs wadit wada.
Weens, otris waigs tur kaijt jau turw,
Tik waj wehl skaijts? — jeb falts jau kkuw's? . . .
Al, tumsā speesch mufs jaunā audse,
Un sehns, no tewis isauklets,
Tew teesu spreesch tik dais un fwehtis,
Un skatees — tahdu pilna draudse . . .
Tā Ludwigs Sehja Straupe juht,
Un firdi — firdi winam grucht.

5.

Tehws flimai mahtei lihdfi miris,
Tos apglabat winsch steidfis schurp.
Ar wifceem winam sakars iris,
Un nesin tagad — dotees kurf?
Tam prahtā wehl tik buhte weena,
Bet zits to flauj, eet gauft deena.
Un tikai tante meelo to
Un atjaunot grib weelu to,
Kas reis gan mihfa bij teem toti,

Rà fleepens grehts, là ahyprahts dairs,
 Bet tagad tikai mofa wairs, —
 So wahrdi tai tik deewa doti!
 Ir gadu desmits projam jau,
 Nekas wairs tahds là bijis naw.

6.

Uf tafellaweerem gan tante
 Rà agrat Bethowenu fit,
 Bet naw wairs lepna intrigante —
 Rà fapnis winas dšihwe rit.
 Un Ludwigs nemodina winas,
 Kad winam rauj ta lihgawinas,
 Tik pasmaida un spalwas luhds,
 Tad fawas domas lapam fuhds.
 Un tante atkal sehj jau bodē,
 Kur petroleja, zuturs, fahls,
 Kur gaida winas brauzejs tahls,
 So Straupē Sehjas wehl ir modē.
 Tee bodē wifus spehtus leef,
 Bet seme rentineekam teef.

7.

Tik seme Sehjam selta bedre,
 Un Ludwigam jau eepatihf.
 Bet welti Spolitu Fedra¹⁾
 Rauj gultā few. So winam tihf
 Tik fapnos semi art un maiht
 Un kultivejot wakā raifht,
 Lai trihskahrtigus auglus dod,
 So dod ta, kas ween paluhgt prot . . .
 Un kahdā dsestrā pehzpusdeenā
 Tas winas ruhdas eschas min,
 Un sweedrus flautot gaischi sin —
 Schās druwas japahrwehrsch buhs seenā,
 So rentineeks bes galwas jau,
 Un pascham strahdat wakas naw.

8.

Bet fahp tam firds, kur janoklausas,
 Rà dampji, kufmaschinas ruhj
 Pa malu malam deenas faufās
 Un semes mahtes kruhti fuhj.
 So fuhht to Raunā Skubinsch eeteiz,
 Pats Belminsch wifur kursus peeteiz
 Un Laursons fhtus planus dod,
 Rà kuru pehdu ismantot;
 So barons pelekais ir modees,
 Un selta bedres wakā rof,
 Wairs truhlumā tik flinkis smof,
 Kas tumschos aisspreedumos kodees.
 Un razioneels faimineels
 Sahf palikt wifas tautas preeks.

9.

Pusotra tuhststoscha jau pelna,
 Simtis puhraweeschu semes lam,
 Un nesin funga wairs, ne welna,

Un nams jau diweem stahweem tam.
 Kaut rupjs tas wehl un negants loti,
 Pats, feewa mas wehl isglijhtoti,
 Bet behrneem guvernanti nem,
 Tos wifus Rigā fuhhtit lem.
 Un beedribam zet ehrtus namus,
 Kur Rigas spehli spehle, dseeb,
 Bet diletanti maksat eet
 Un bauda mirklus patihkamus.
 Tik Sehja wehl teem garam eet,
 Mas mahstlas tam pat Rigā schkeet.

10.

Kaut ziteem Straupē selta dibens,
 Te Sehju smagas stumjas mahj,
 Prahts winam Rigā, dufmu sibens
 Rà padebeschus spehtus wahj.
 Un firds kaut smaga jau là alwa,
 Rà osols domam kuplo galwa,
 Un eedwehmes un spehta rauts
 Tas gaischos garus zihnā fauz
 Pret stinkeem, diletanteem Rigā,
 Kur tagad tinte pluhst un schkihst,
 So wifās redakzijas fwihst
 Pee dekadansa pahrspehzigā
 Un sozialo zihnu nafts,
 So neaprahj neweens schās jatts.

11.

Tee nedreb wehl, bet drihfi drebēs,
 So Sehja winus smagi fuhds,
 Pret wihreem gaischs là faules debefs,
 Pret schurkam sibschaus sweesch un duhj.
 Un dšihwē tikai dšentelmens,
 No tribines buhs Demostens,
 So sinaschanās winsch jau pirmais
 Un gudribās là Gete firmais.
 Kaut peežās muhsu deenas lapās
 Simtstuhststosch lastajus schmaufs —
 Par ahyprahtigu Sehju faufs,
 Bet drihf jau Sehjam bravo klapēs.
 So waj gan peeredsets tahds posts,
 Ka lauwa rimtos schurku tofts!

12.

Kas padarito nonizina,
 Rà daramo tas zeenit jehgs!
 Rà nopelnus, tā kluhdas fina
 Pats wihrs, ne brehtis-nesajehgs.
 Ir weegli idealos zildit,
 Pee wineem tufschās firdis fildit,
 Bet waj ne tas, kas darijs jau,
 Ir turpmak darbos pirmais naw? . . .
 Tā Ludwigs, spehji sadufmojees,
 Rà deews kahds baidoschs bij un kairs,
 So nepasina schaubu wairs,

Rā tif par leetu šajuhšmojees.
Un tantei, eeraugot to, bail —
Tam azu weetā ogles gail.

13.

Un teiz winsch: „Labā tante mana,
Kaut svehts un mihts man schitais nams,
Bet juhtu, te jau dšihwots gana.
Tew bodi, mahjas atstahdams,
Es stahschos droschi sawā darbā,
So abeem smakt mums zihnā starbā
Bes dšihwes drauga, laimes wehl —
Bet baudijuscheem naw tās schehl.
Rihtdeen ar wiseem saweem krahmeem,
Ar grahmakastem doschos tur,
Wišs muhsu dšihwes faturš kur,
Uš Rigu — pretim molšcheem ahmeem,
Kur tagad wišs teel nosaimots,
Kas bijis spehzigš, droschs un lots.“

14.

„Bet waj gan dšihwot warēs tauta,
Kas waronzihnas nosaimo?
Jeb dusa tai tā juhtai kauta,
Lai osolšihles baro to?
Rā reis jau tranus besdarbigos,
Es isflaudischi schauršrdigos.
Man paraugs — dšihwās dabas laufs,
Pehz seemas pawafars kur jauks.
So wehra laufs, jo spehts man zelsees,
Rā dabai wišs tam peceetams,
Un judis stumjo schaubu nams,
Balts seedons winam pahri welsees . . .
Kas saudejš te, tas eeguhs tur,
Tit slinkim labi naw nekur.“

15.

Rā teika Sehjas runa jauka.
Sin tante — wina noder kam,
Un preefschautinā afras flauka,
Un wisa, wisa peeder tam.
Tit dšiti winā wahrds schis kodees,
Ka aismirstais no jauna modees,
Un norauštijeēs augums teews,
Tai winā parahdijeēs deews.
Wairs neteek leeki wahrdi teikti,
Ta sawu deewu zekā pošch,
Tam domās sobentianu jorsch
Weift wadonzihnu nepabeigtu.
Bet Sehja iseet dabā wehl —
Kaut tā lihds afram winam schehl!

16.

Wif wina krehslā nosuhd mahjas,
Winsch tahds, tā fenat Straupē es,
Un nesin pats, tā winu kahjas
Uš stumjo kaputalnu nes.
Wišs weenās ugunis un juhtās

Pee mahtes kapa raudās gruhstās
Tas sawus smagos grehtus fuhds
Un sahpeš peedoschanas luhds,
Ka aismiršis tas abus bija,
Neka naw guwis atmakfat,
Wif wina tehws wehl pehrts turkflaht —
Rā krusa smilti afras lija . . .
Un daba lihdsi juht, tā fen,
Wefl wehjsch, un preebes smagi sten.

17.

Naw wihrs, kas kwehlo afru baidas,
Pats Odisejš ir raudajs reis,
Un Achils — sawas nahwes gaidās,
Bet draugam krihtot — tuhstoschreis.
Muhs karstās afras jaunus dsemde,
Wisdsitās mokas šrbi remde,
Lihds islihdšinatš modees gars,
Un tihrs ir winā dšihwes spars . . .
Jau rudens pušnaktš bija pahri,
Jau tuhšchots ruhgtō sahpu kauš,
Prahtš modees gaischs un gihmis fauš,
Sirds, domas, juhtas — laimes kahri,
Kad winu labs kahds demons wed
Pee tantes — tantei gultā bed.

18.

Waj mihl winsch to? . . . Bet wina winu.
Un eet to Ludwigs aplaimot,
Ta atmosas par lihgawinu,
Rā deewam — deewam fewi dod . . .
At sinu, pedants zeetšrdigais
Un svehtuls flehpti nesaunigais,
Kur wihrs schis šrdei pallauššis,
Waj sehveli un piki rihs,
Lai manam Sehjam wiršū krautu.
Pat Jansons spahrdiscees un rees,
Lihds Walters winam nesalees.
Bet dšihwa, gudra mana tauta
Un sin, tā tikums netikums
Ir kluwis jau, un netiz jums.

19.

Aust rihts, tee abi wehl bes meega,
Tos abus mahjis nomods jauks;
Un zekas tante jauna, leega,
Wif loga — skatas — balts jau laufs.
Tas pirmais sneegs, — pa zeku baltu
Ta Sehjam pareds laimi staltu,
Par fewi jautra klušu zeesch,
Jo dšiti šrbi nakti speesch . . .
Un drihs jau Sehju rati gaida,
Wišs eepakats, kas nemams lihds
No bodes, semes augteem; rihts
Wirs sneega filas ehnas raida;
Zaur afram tante winam smeij,
Suns winam rofu laisit škrej.

20.

No kruhts tam nowelas kà flogi,
Lihds atkal weens un zelà tas.
Tam pakal raugas sehree logi,
Un weenà — weenà breefmigs kas . . .
Tik Sehja neatflatas, domas
Tam zitur jau, un zela fomas
Tam lejup brauzot japeetur,
Neds ari duhktis schur un tur . . .
Nekur tas nejuhtas tik brijwi,
Kà zetojot. Tik neatwehl
Tam maks, un mas winsch zetojs wehl.
Bet moka winu sapni dshwi —
Wehl Ciropa tur jaapbrauz,
Sau to ap semes lodi sau.

21.

Kas dšimis plaschs, kam ideali
Naw tikai seewa, grammatplaukts,
Un ruhka darbs un beedri bahli —
Kas genialu teeksmu faultis:
Tas ilgi ruhka darbà swihdis,
Un schauro alu sawu nihdis,
Lihds brijws kà ehrglis modifees,
Waj semes lodei apkahrt skrees.
So schkehrschli beidsot pahrwarami,
Kas ween no deeweem aizinats,
Lai kahdi flogi winu mahz,
Reis winam wehrsees faules nami . . .
Pusnomodà, pusfapnos winsch
Brauz jautris. Swana pullsteninsch . . .

22.

Kas gadus defmit nebjis Rigà,
Tur tagad eebrauks — jautris kuhš.
Un kam no tautas pasemigàs
Ir bijis kauns, tas lepnis buhs.
Ne wahzeets wairs, bet latweets zehlis
Ir preekschpilsehtu namus zehlus.
Un seemek deladansa stihls
Ir tas, kas wina prahtus wihls.
Kà Minkeneets reis nonizinatš,
Winsch atdshwojees Somijà —
Kà (Greekija²) ir masa ta,
Bet to war masš, jau isdibinatš:
Pats Chronofs nawa rijis to,
Pusmilijons tik bijis to.

23.

Tà domà Sehja, puhledamees
Trihs istabas wehl useet tur.
Un studij beedrus, fastapdamees,
Par peeklahjigu afsweikt tur.
Bet brijnas tee un aiseet glihschi,
Winsch aismirsts — aismirsts tomehr tibsch.
„Kà lai ar Sehju rados eet,
Kam tihl bes labas weetas street!“

At, Rigà naw wehl godbijibas
Pret brijwam profesjam, schkeet,
Kas tikai kulturtautàs seeb, —
Kaut suhd jau daschas meschonibas.
Bet waj gan ka lpo zilweks tihrs?
Tik brijwais juht kà goda wihrs.

24.

Bet Sehja mehms ir wehl, jo flehpjas,
Tik weens wehl wina apmeklets,
Kas waj no weenas mahtes flehpja
Ar winu — wišš tam winà swehts.
Un bija tas scho rindu kalejs,
Kas ari wiššas lectàs galejs,
Kaut Martas wihra awiweš
Tas sawus pantus sehjs un fehš.
Ar Sehju spehji apkampuschees,
Tee beidsot wahrdus atdabuj,
Un flautot azis smejas — sui!
Ka wehl kà sehni aishrahwuschees.
Un tad — tad abi prahrtot fahf,
Grib dsejneeks, lai tas talkà nahf.

25.

Lai talkà nahf pee fenàs Martas . . .
Bet af! tik lihds tas isrunats,
Bahls, farkans tiko elpot war tas,
Un juhtu — flepens flogs to mahz . . .
No zitu puhlos preekschà klahstitt,
Pats sawus noslehpumus stahstitt,
Winsch dšird, bet garà tomehr weens,
Un waigs tam pelekats kà pleens.
Tad atwadaš, lai pahrdomatu,
Bet es uf Martu dodos jau,
(Ar to mums noslehpumu naw)
Un pasinoju winai datus,
Kad Sehja Rigà eeradees
Un kad pee manis weesojees.

26.

Kà man, tà winai doma rodas
To redakzijà eedabut,
Pee wihra karsta wina dodas,
Bet tai ar wihru schoreis gruhf . . .
Jau tà par tahstu esot gahjis,
Ka jaunàs mahkflas puse stahjis,
Bet ja wehl politikà kaus
Teem wafu — weins tad winu raus.
Wispirms buhs trofšnis nepeedshwots,
So zitas lapas pretosees,
Tad defiziti radisees,
So rewoluzijàs ween dshwots.
Bet pilsons tagad meera grib,
Lai wairs tik dantschu grihdas dip.

27.

Un wišš gaischee argumenti,
Ka Sehja tikai warons bijš,

Ra markfiftu un dekadentu
 Rà wihrs winsch fewi pabrualdijs,
 So tikai renesansa flahpis
 Un fen jau flaidris kalnos flahpis;
 Ra wina nodoms reformet,
 Tik weenot, ne wairs naidu feht,
 Un wifas tautibas un fchiras
 Ne jaunu zihnu leesmas mest,
 Bet tihras atteezibās west,
 Lai likumibā gudrā iras
 Reis wifas muhsu semes zilts,
 Un nosuhd negantiba, wilts —

28.

Tee wiff gaischee argumenti
 Bij neeki awisch'schurkai fchai,
 Kas pajauz tik ar fraschu menti,
 Un tihkli pilni siweem tai.
 Un preefschlikumu peenemt Sehju
 Tas sobo jau kà tufcho wehju,
 So kas gan esot wihriufch fchis —
 Kails nabags, baudās ismiffis.
 Kad Marta, kwehlās dusmas waldot,
 Luhds, lai winsch teitto peerahdot,
 Tas winai awifchmelus dod,
 Kaut smeij — tās geniali maldot! . . .
 La notwihfst; tik wehl zeeschat luhds,
 Lai wihrs tai Sehjas grehtus fuhds.

29.

Bet wihrs, to peesobojojot, wairas —
 Lai pascham Sehjam noprafot,
 Ja teescham firaas buhschot fairas,
 Par tahdam dauds to warot dot.
 Bet tikai tad, ja pats winsch stahstot
 Un roku speeschot, waigus glahstot,
 Rà mehdsis winsch ar stolneezem
 Pa erotislām fapulzem.
 „Tee meli!“ Marta bahla faka . . .
 Bet wihram ilgal laika naw,
 To gubernators gaidot jau,
 Tik jaapwelk wehl jaunā frata.
 Bet ari man buhs jaaiset,
 So Martai galwa fahpēs, fchfeet.

30.

Drihs Sehja gataws jau uf wifu,
 Ja tikai wahrds teek winam bribws;
 Un eewahrijis faldo mifu,
 Es isgrosos — ne mirs, ne dshws.
 Gan finu — wihrs ir Martas rotās,
 Bet beeschi tai tik jaismokās,
 Un Ludwigs — Ludwigs lepnis kà welns,
 Kaut winā wairs nelas naw melns.
 Un luhpas koschot, winam solos
 Drihs ween wisflaidrās firaas dot,

Un winu tautai eemantot,
 So reis ta teescham jaisfokolo . . .
 Kaut leekas weikli isrunats,
 Tumschs paredsejums Sehju mahj.

31.

Bes meega gultā ilgi grosas
 Un spreesch: tam darbs ir jaisdod
 Pirms fitemā, tad masās dosās,
 Lihds lastajis ikweens jau prot
 No wina labā atschkirt launo
 Un mihlet idealu jauno.
 Dauds weeglak dshwē eewest ko,
 Ja ari wairums peebalso.
 So fin winsch — mulkiba pehz prahta,
 Tapat kà nemeers meera flahpst,
 Kam prahts un duhscha neatflahbst,
 La wara muhschos daudfinata . . .
 Bet ari Marta meegu fog —
 Winsch winas aplampeenos smot.

32.

Al Deews, kahds dudens winu frata,
 Tiklihds kà Marta prahtā nahf,
 Zif dshwi gara ajs to skata —
 Rà wina runat, kusstet fahf
 Un winu faukt wismihleem wahrdeem,
 Lihds sawalgst tee par pehrkondahrdeem,
 Un, leekas, winam smadsens juks,
 Rà deews kahds winsch tai palaf muks,
 So deewi, eterwilnos rauti,
 Baj azumirkli eemanto,
 Ko ween teem liktenwara do.
 Bet mums tik warondarbi kauti:
 Bads, nemeers wahjos prahtus jauz,
 Sew lihdsjet tumschā tauta fauz.

33.

Un otrās deenas pehzpusdeenā
 Pee kafejas tas lasa jau
 No Martas wihra rakstā weenā:
 „Wairs muhsu feewas drofchas naw,
 So isbijuschais fozialists,
 Kas nelabojams materjalists,
 Pee kaislām baudam peeradees,
 No ahrjemem fcheit eeradees,
 Lai weizinatu erotifmu.
 Tam Kijewā jau sposchi gabjs,
 Pat Peterburgā nebijs wahjs —
 Schai leetā nepasihst winsch klifmu.
 Un ko wehl flehpt? — tās wahrdā faukts,
 Lai finot, ja kur teekot jaukts.“

34.

Wispirms tas pabrinās. Tad smejas,
 No wifas firds. Bet watarejs
 Wairs naw. Un fin jau winsch — schās swejas

Kahds posts pat teem, to fargà Zeifs.
 Schi fina jaatsfauz uf weetas
 Buhs nelgam. Tomehr neeka leetas
 Wisfwarigatos plahnus jauz,
 Ja naw wehl peekriteju dauds.
 Tam soda wajg — zaur goda teefu?
 Bet winam passhshchanàs truhkst.
 Zaur meera teefu? — welns to tshuhkst!
 Ta garam wajag buht par leesu,
 Kas panes aisdomas un smot,
 Lihds paschu elli wakà rof.

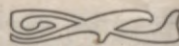
35.

To kas gan fauktees war par labo,
 Ja pate daba firdis weesch
 Gan kaislibas, gan tihrus glabà?
 Kas warons, grehkà smagi zeesch!
 Un wairaf zeeft, kà gaischais Sehja
 Ir grehkà zeeftis, kas gan spehja?
 Schos grehkus ispiirt winsch jau sen

Ir sahjis . . . Kruhts tam dusmàs sten!
 Un schitais wina fogis zeenigs,
 No saweem meleem bagats kas?
 Zeb tautu maf wehl mukfojs tas?! . . .
 (Ne, Sehjas fogis Deews til weenigs.)
 Bet dseefma jabeids, kaut ar schehl,
 So dauds kas paleef apflehyts wehl.

* * *

Peektà nodala. 1) Etripida tragedija „Zpolits“ ir ap-
 strahdats lihdsigs, ij Bibeles passhshamà, Potiwara nama notikumam.
 2) Sengreeku, eestaitot ari barbarus matedoneeschus, pawisam bijis
 3 miljoni. Bet attistàs kulturàs robeschàs tikai 400,000. Apbrih-
 nojami pilnigàs un intensiwàs, nefad wairs nesajneegtàs attistàs
 kulturàs usplauschana isskaidrojama tikai zaur gudrà Solona likumeem
 un wimu isweechanu dshiwè no ideala Perikla. Kà paraleli ma-
 sajam greeku staitim, bet augstai kulturai war peeweji muhsu laiku
 intensiwatàs kulturtautas — norwegus, kuru nedauds wairaf par 2
 miljoneem, un flameeschus, kuru ir puse no wiseem belgeeschuum (no
 6 miljoneem). Gedshwotaju milsums, azim redsot, pee kulturàs
 augstuma spehle neezigu lomu, bet gan eefsheja kaitas dwehseles
 spehla gudrà un pareisa ismantoshana. Tamdehl latweescheem ne-
 drihsti nefahdu schaubu buht par sawas augstas kulturàs eefshejamibu.

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinajums.)

Wini sawu sajuhsmu ustura brihdi pazilatà stahwofli
 un top peepeschi paschi preezigi kà behrni. Wisaplahrt
 atskan joki un smeekli. Schee karstafnigee, weegli sawif-
 nojamee zilweki tat ir tik besgala labi. Bet tomehr
 schoreis wini ir nelabà suhtijums. Wini grih tai eestahstii,
 ka wina ir mozekle un wezo grafeeni Martu apsmej kà
 wezu burwi un raganu, tikai wini paschi to nesaprot.
 Wini nesina, kà dwehsele teežas pehz staidribas, nesina, kà
 grehku suhdsetaju wina pascha firds dsen atdotees zela
 atmeneem un faules kwehlojoshajai swelmei.

Reisam grafeenei Elisabetei jafehd zauram deenam pee
 isshuhjamà rahnja un tad wezà grafeene stahsta besgaligus
 nostahstus par Gestu Berlingu, scho mahzitaju, scho pee-
 dshwojumu medineeku, scho klaidoni — un ja winas
 atminà stahstu peetrubkst, tad wina kaut to isdomà, lai
 tikai gahdatu par to, ka wina wahrds skanetu bes mite-
 schanàs jaunajai kundsei aufis, jo no tam tai ir wairaf
 bail, nekà no wisa zita. Schahdàs deenàs wina saprot,
 ka tàs grehku ispiirtshchanai gala nefad nebuhs. Un winas
 mihlestiba negrib mirt; winai leetas, ka drihsaf nomirtu
 wina pati. Meefas spehks fahf suht, wina koti beeschi
 slimo . . .

„Kur ta' paleef taws brunineeks?“ jautà grafeene
 isfmeedama. „Deenu no deenas es wina gaidu nahkam,
 wisu kawaleeru spize. Kalab winsch neeesturmè Borgas
 pili, neuszef tewis tronì un neemet mani un tawu wihru
 saistitus torni? Waj tad winsch tewi jau aismirfš?“

Wina sajuht gandrihs wehleschanos tai atbildet, Gestu
 aistahwet un fazit, wina pate tam aisleeguse kaut jel
 kahdà zefà winai palihdsset . . . Bet ne: wislabati ir
 klufet; klufet un zeeft.

Deenu no deenas wina wairaf faruht no darbu pahre-
 leezigajam gruhtribam. Winai pastahwigi usbruhf drudfš
 un wina ir tik gurdena, ka tikto spehji turetees kahjās.
 Winai ir wairs tikai weena wehleschanàs un ta ir — nahwe.
 Dshiwes warenais spehks ir noschnaugts, mihlestiba un
 preekt nedrihst wairs tik sawilnoti un no zeschanam wina
 nesajuht wairs ne masako baitu.

Wifs isleekas kà, itkà winas wihram par wina ne-
 buhtu wairs pat ne jausmas. Winsch sehseh zauru deenu
 eefsheesees sawa istabà un studè pusnesalafamus rokrastus
 un wezas, nesklaidram klefsem peerastitas lapas.

Winsch lasa zilts grahmatu, kura rakstita uf pergamenta
 un apbalwota ar walsts seegeli, kuresch leels un stiprs,
 no farkana wasla, karajas pee grahmatas peeseetà koka
 rahmitti.

Winsch pehti wezus brunu modekus ar baltu liliju
 eegreesumeem un fliganeem appwilkumeem. Schahdas un
 zitas lihdsigas leetas winsch labi saprot un prot weegli
 tàs apthwert. Un atkal un atkal winsch lasa wezas lihku
 runas un zilts farkastus par dishajeem grafeem Dohna,
 kuru warondarbus tad falihsfina ar Israeku biblistajeem
 waj greeku mitologijas waroneem.

Schis wezlaitu leetas winam weenmehr bij preeku darijuschas. Bet par sawu jauno seewu winsch wairs nespēja domat.

Grafeene Marta bija šajijuse winam kahdu wahrdu, kas bija nonahwejis wifu wina mihlestibu:

„Wina ir tewi tawas naudas deht nehmuše!“

Tā kaut to neweens wihreetis nespēj panest. Tas wifu mihlestibu isnihzina.

Tagad winam bija weenalga kā šchai jaunai seeweetei iseet. Ja wina mahte to atkal pee saweem deenesta peenahfumeem atpakal atgreestu, tad tas buhtu tikai labi.

Sawu mahti grafs Henriks koti apbrihnoja.

Schis zeeschanas wiltās weseļu mehneš. Bet wišs schis laiks tomehr nebij til wehstrains un sakustinats, tā tas waretu isliktees, kad wišs schee peedsihwojumi kkuhtu šaspeesti us daschām lappusem. Grafeenei Elisabetei wajadseja rahdit weenmehr meerigu waigu.

Tikai ta weena weenigā reise, kad wina dsirdeja, ka Gesta Berlings buhtu miris, bija winas „garu“ nomahkuse.

ta Deews tai ir dewis sismi, ka ta drihst eet, lai glahbtu sawa kermena weseľibu un spehtus.

Wina negahja us watareem paher eseru; jo tur dsihwoja tas, kuru ta mihleja.

Wina negahja ari us seemepušt, jo tur dsihwoja daudsi no winas draugeem un ari ne us deenwidus pušt, jo tahti us deenwideem atrodas winas tehwa mahja un tai wina negribeja tuwotees neweenu šoli.

Bet wina gahja us austrumeem, jo wina šinaja, ka tur tai naw nekahdas peestahtnes un mahjas, neweena mihla drauga, neweena zilweka, kuru ta pasihitu, — nekahdas palihdsibas, nekahdas zeribas.

Wina negahja weegleem šokeem, jo ta nedomaja ka ta buhtu ar Deewu islihdsinajuses. Bet neraugotees us wifu to, wina bija preeziga, ka turpmat tai winas grehtu šlogs buhs janes starp šwescheem laudim.

Weenaldsigeem šateeneem wajadseja par winu slihdet, lihdsigi šalta tehrauda eefmeem us winas kermena.

Deelata un dahrgata wofšale pašaulē.

Bet war eedomatees, žif leels gan nebija bijis winas ismifums, ka ta newareja sawam wihram aissargat mihlestibu, ka ta warbuht buhtu no grafeenes Martas likuses lihds nahwei nomozitees, ja kahdu wataru tās wezā šaimneeze nebuhtu ar to šahkuse runat:

„Grafeenes kundsei wajadsetu ar grafa tungu runat“, wina šajija.

„Mans Deews, grafeenes kundse tatschu ir tihrais behrns. Grafeenes kundse gan nemaj nesin, kas draud notikt, bet es koti labi manu, kas tur šlehpjas.“

Bet tas bija taišni tas, ka wina nedrihstseja sawam wihram ishteift, kamehr winsch tahdas tumschas aisdomas tureja pret to.

Un tad nakti wina klušt apgehrbās un isgahja no mahjas.

Winai bija weentahrschs semneeku meitenes apgehrbs un šaischkits rokā. Winas nodoms bija aishelgt no sawas mahjas un nekad wairs neatgreestees. Wina nesteidsās, lai isbehgtu šahpem un zeeschanam; tagad wina domaja,

Wina gribeja eet, lihds ta kahdu nabadšigu buhdinu mešcha malā atrastu, kur neweens tās nepasihitu.

„Žuhs redseet, kā šahw ar mani,“ wina gribeja tad šajit, „un mani wezati ir mani isdsinusch. Dodeet man usturu un drehbes un pajumti, lihds pati šew sawu maiši waru nopelnit. Es neefmu ari gluschī bes naudas.“

Un tā wina šokoja gaischajā juniija nakti, jo majs winat bija pagahjis weenās mokās.

At, majs, škaištāis laiks, kur behrsi sawu gaischo šatumu ar preeschu mešchu tumscho plihwuri šajauz, kur deenwidus wehisch škteem pluhdeem no juhras nahf.

Man wajaga nepateizigalai par ziteem buht, ka tu ar sawam balwam eepreezini, tu, škaištāis mehnešis! Ne ar weenu wahrdu es neefmu tawa škaištuma šlawejuse.

At, majs, tu mihkaiš, gaischāis mehnešis! Waj tu ešt kahdreis kahdu behrnu usluhlojis, kas us sawas mahtes šlehpja fehsch un pašazines šahstam klaufas?

Kamehr wehl behrns dsird par mešchonigām žihnam un škaišto prinzeschu ruhgtajām mokam, tamehr winsch tura

watâ azis un galwinu gaisâ, bet kad mahte eefahf par laimi un faules ſpoſchumu ſtahtit, tad behrns aiſwer azis un kluſt eemeeg, galwu pee winas kruhtim peeglaufdamâ.

Raug, ſkaiſtais mehneſt, lihdsigs behrns eſmu ari eſ. Kauj lai ziti wehro ſtahtus par puſem un faules ſpoſchumu, turpretim eſ gribu tumſchos ſpehtus iſwehletees un ſtumjas un ſahpju un maldu pilnâs ſirdis.

Etebi dſeſs.

Bija ſeedonis un wiſai Werlandes dſeſij bija uſ Geteborgu jateel ſuhtitai. Bet tur Etebi lai to nem, kad no Etebi nebij nekahda dſeſs ko ſuhtit. Rudeni bija bijis leels dſeſs truhkums un pawafari bija Etebi par pahrwaldneekem un gahdneekem bijuſchi kawaleeri.

Winu laikâ pa Bjertes krahzes platajeem kahpſcheem putoja ſtiprâ un ruhgtâ alus un Lewu eſera uhdens nebij wiſ uhdens, bet degwihs. Winu laikâ ſmehde nepaſina, kaſ ir ruda, bet kaleji kreklinos ar atložitam peedurknem ſahweja pee ehſem, groſidami uſ gareem eefmeem milſigus zepeshus, lamehr kaleju ſekti ar ſtangam tureja uſ leesmam ar ſpeki pilbitus kopaunus un pa kalnu un peekalni deen deenâ gahja dantſchi ripu ripam. Uſ ſkruhwenkeem bij ſataiſtas guku weetâs un uſ laſtam ſpehleja kahrtis. Dſeſs tanis deenâs kalta netapa.

Bet pawafars nahza un Geteborgas tirdſneezibas kantori ſahla gaidit uſ Etebi dſeſi. Tika atſchekirti kontrakti, kuri bij noſlehgti ar majoru un majoreeni un kuros bij apoſoliti iſgadus wairaki ſinti zentneru dſeſs.

Bet kaſ kawaleereem bij behdas par kontrakteem un majoreeni? Wini gahdaja par ſpehlem un preekeem un weefbam; wini gahdaja, ka uſ Etebi kalna ritetu nepahrtrauktas dejas.

Nahza dſeſs no Stemmes, nahza dſeſs no Seljes. Rimsbergas dſeſs atrada ſew zeku pahri kalnajeem lihds Wenernas eſeram. Nahza dſeſs no Udeholmas un no Munteforſas un no wiſam aplahrtnes leelajam muiſcham. — Bet tur paleek dſeſs, kam janahf no ſlawenâs majoreenes muiſchas, leelâs un ſpoſchâs Etebi?

Waj tad Etebi wairs nebuhtu pati leelakâ un ſwarigakâ no wiſam dſeſsleetuweem Bermijâ? Waj tad neweens wairs netura nomodâ ſawu ruhpiġo azi par wejâ nama labo ſlawu? Al, ne! Ta ir atdota weenaldsiġo kawaleeru rokâs, kuri gahda tikai par to, ka netiktu pahrraukts jautrais dejas wirpulis pahr Bermijas kalneem. Par ko zitu gan ari winu noſcheklojamâs ſmadſenes wehl lai ſpehtu domat? —

Bet krahzes un ſtrauti, un prahmji un upes, un ſluhſchas un oſtas brihnas un gaida un wajzâ zits zitam: „waj tad Etebi dſeſs ſchogad nenahf kâ iſkatru gadu?“ —

Un tee tſchuſt un wajzâ un klaufas zits no zita, meſchi no uhdens, kalni no eelejam, — „waj tad Etebi dſeſs nerahdiſees? Waj tad Etebi dſeſs pawiſam neſuhtis?“ —

Un dſiki meſchâ ogu zepki peepeschi ſahf ſmeetees un leelâs ahmuru galwas wirs laſtam tumſchajâs ſmehdâs newar ſawaldit ſobgaliga ſmihna un teem lihds peelejas ar ſmeekleem raktuwju dſikâs rihtles. — Un tirdſneezibas

kantoru pultes ar majoreenes kontrakteem kratas aif ſmeekleem. —

„Waj juhs eſat jau kahdreif ko lihdsiġu dſirdejuſchi? Etebi naw dſeſs! Bermijas wiſlabakajâs dſeſsleetuwes ſchogad naw wairs dſeſs!“

Moſtatees, beſruhpiġi! Bekatees, iſdſihtee! Waj juhs zeetifat, lai pahr Etebi iſgahſchas ſchahda neſlawâ? Tif teeſcham, kâ juhs miſlat ſcho Deewa ſkaiſtako weetu, tif teeſcham, kâ juhs neſpehjat winas wahrda noſaukt ſweſchneeka preeſchâ beſ kam juhsu azis neeſpeeſtos aſaras, — zekatees, kawaleeri, un glahbjat ſawas Etebi godu!

Au — ja — kad ari Etebi ſchogad ahmurs naw ſtrahdajis — bet tatſchu pahrejâs ſeſchâs dſeſsleetuwes, kuras mums peeder, ir gahjis darbs, kâ winam klahjas eet. Tur droſchi ween atradiſeet dſeſs wairak nekâ mums ta wajadſiġs!

Un Geſta Berlings dodâs zekâ, lai atrapſitu tureenes pahrwaldneekem rehklus par notezejuſcho gadu.

Segforſâ, kura atrodâs tepat pee Etebi uſ Bjertes ſtrauta kraſta, Geſta domâ, naw wehrts nemâſ praſit — ta ir par tuwu Etebij un ir atraduſes wiſu laiku ſem pahrat teeſcha kawaleeru eeſpaidu. Bet wiſch brauza pahra werſtis attahlat uſ ſeemekeem, lamehr nonahza Letarforſâ. Tur bij pateef ſkaiſta weetina, to newareja leegt! Leweſera ſeemeſu gals ſche weenâ malâ iſſchahwâs leelâ lihjt un aif ta wareja redſet krahſchno Gurlitas klinti ar tâs aſo wirſotni un romantiſko iſſtatu, kaſ wejam kalnam tif labi peedeem. — Bet ſmehde, — ta naw tâ, kâ wajadſetu buht: ſobu rats ir ſalaufis un tâ wiſ ir zauru gadu noſtahwejis beſ nodarbinaschanas.

„Kalab ahmurs naw tizis tuhdat iſlabots?“

„Tadeht ka galdneekſ, weenigais galdneekſ wiſâ apkahrtne, kureſch to waretu iſlabot, ir bijis weenmehr zitur aiſnems. Tadeht ari mums naw bijis eeſpehjamſ iſkalt ſche neweenâs mahzinas dſeſs.“

„Bet kalab tad juhs neſuhtijât galdneekam pakaf?“

„Galdneekam pakaf!? Itkâ mehſ nebuhtu ſuhtijjuſchi pehjt wina waj katru mihtu Deewa deeninu! Bet winam nebij nekad watâs nahft; winam bija darba pilnâs rokâs Etebi, lai tiktu gatawas tureenes ſkaiſtâs lapenes un humbowatas.“

Un te Geſtam Berlingam peepeschi top gaischſ kâ beena, kâ winam ſchajâ zelojumâ klahſees.

Wiſch dodâs tahſak pret ſeemekeem, uſ Bjernideti. Kâ ſtahw ar dſeſi? Dſeſs ir? Nê, protams naw! Wineem naw bijis ogu un no Etebi naw warejuſchi dabut ne naudas, ar ko ogu degim ſamaſſat, ne lauſchu, kaſ ogles buhtu peeweduſchi. Leetuwe zauru ſeemu ir ſtahwejuſe kluſa un ſalta.

Un Geſta Berlings metas tahſak, pret deenwideem. Wiſch nonahf Henâ uſ eſera auſtrumum kraſta un Leſtarforſe, dſiki meſchajâ, un Elgorſe ari — bet ari tur winam neiſeet labaki. Dſeſs naw netur un wiſur iſrahdas, ka ta ir kawaleeru waina, ka leetuwes ſtahw tuſſchas.

Tâ Geſta atgreeschâs atpakaf uſ Etebi un kawaleeri ar tumſcham ſejam noraugâs weenigajos diwos, trijos zent-

neros steenu, kuri atrodas muifchas krahjumā, un ņkumju un fauna pilni nolēz galvas, jo tee dšird ka daba wiša par Ētebi sobojas un teem leekas itkā justu semi no raudam eedrebamees un puķes un saħli waimanajam, ka Ētebi labā ņlawa ir nu pagalam.

* * *

Bet preekšč ka titdauds wahrdu un par to ņchahda brihneščanas? Ētebi dšelfs tatschu ir klah!

Luhf, kur wina ir, Klareļņas upmalā, ņalahdeta laiwās, gatawa dotees zekā pa upi lejup, gatawa gultees Karlstade uš ņwareem un tad laistees ar Wenernas ņehgelneeku uš Ēteborgu. Tā tad Ētebi labā ņlawa tomehr ir glahbta!

Bet ka tas ir eespehjams? Ētebi tatschu nebij wairaf kā daschi zentneri dšelfs un pahrejās ņeščās leetuwēs newareja ņalafst neneeka. Kā tas war buht, ka peepeschi ņmagi peelahdetas laiwas ņpehi dotees zekā uš Karlstades ņwareem, wešdamas turpu pat wehl nekad nepeeredsetu daudsumu dšelfs? Ja — par to ir jaapwaižajās pee kawaleereem

Kawaleeri patlaban atrodas uš leelajām, neweiklajām laiwam, jo wini wehļas nogahdat Ētebi dšelfi uš Ēteborgu tikai pašči. Teem lihds nedrihst naht pat neweens no parastajeem laiwineeku puischeem. Tee apbrunojas ar pudem un pahrtikas kurwjeem, mešcha ragu un wijoli, ņintem un maščkerem un kahrtim un dodas uš laiwam. Wini ir apnehmuschees preekšč ņawas miħlās dšelfs darit wišu pašči un nepamest tās tikmehr, kamehr ta titku islahdeta paščā Ēteborgā uš krašta. Wini pašči grih to eelahdet un islahdet, pašči waldit ņehgeles un wadit stuhres. Wini ir kā raditi, wešt ņchahdu leelu darbu galā: — waj ir upe kahds ņehllis, kura wini nešina, waj ir Wenernas ešerā tahds akmenis, kura tee nepašihsi? Waj wini neprot rihtotees ar ņehgelem un stuhres koku tikpat weikli kā ar wijoli un groscheem?

Neweens no kawaleereem nepaleef mahjās. Pat krusttehws Eberhards pamet ņawu pulti un krusttehws Kristofers isleen no ņawas aiskrahņes. Pat maigais Lewenbergs brauz wineem lihds, jo winsch newar žitadi. Neweens neņpehi atturetees no lihdsalibas, kad uš ņehles stahw Ētebi gods.

Bet preekšč maigā Lewenberga naw labi, redset atkal Klareļņi; tagad ir trihdsdesmit septini gadi, kopsch winsch tās naw redsejis un tikpat ilgi ir jau ari, ka winsch pehdejo reis bijis laiwā. Winsch neereedš ņpodro ešeru lihmenu un pelefo upju, jo pee uhdens peenahot to weenmehr pahrnem ņkumigas domas un talab winsch no uhdens isfargajas; bet ņchoreis winsch naw ņpehiis mahjās išturet. Winam jaet lihds, kad glahbjams Ētebi gods. — Preekšč trihdsdesmit septineem gadeem winsch bij redsejis nosliħstam Klareļņa ešerā ņawu bruhti un no ta laika wina nabaga ņmadšenes arween ir bijuščas mulņas.

Un tagad, luhfojotees ņtraumē, wina galwa top arween miglainaka. Pelekā upe ar ņaweem ņħkajeem, wišoščajeem wilnišcheem kluħst par leelu tšchuhkstu ar ņudraba swihnu, kura guf un gluhņ pehž upura. Augstee, dšeltanee ņmilšču

krasti ar retajeem krumajeem, žaur kureem upe isurbuše ņew žeku, top par ņlepkawbedres ņeenam, kuras dibenā tšchuhksta guf; un platais leelzešč, kursch, islausis ņeenā robu, nolokas lihds laiwam, ir breeņmigās ņlepkawu bedres eeeja un išeja.

Un mašais wihriņsch stahw un stihwi luhfojas ar ņawām mašajām, ņilajām azim. Wina garee, ņirmee mati plihwo wehja un waigi, kuras parasti krahšo patihkams roščainums, ir no bailem gluschi bahli. Winsch tik neščaubigi ņina, itkā tam kahds to buhtu ņajijis, ka nupat tur pa žeku kahds nahks un eegahņsees gluhnoščajai tšchuhkstai rihtlē.

Kawaleeri patlaban gatawi gruhst laiwas no krašta un dotees zekā. Wini ņatwer garos nehregus, stunt laiwas ņtraumē, kad Lewenbergs peepeschi eekleedšas tā, ka tee paleef stahwot:

„Pagaidat! Deewa deht, pagaidat!“ —

Tee ņaprot, ka winsch ņahf apmulst, juhtot, ka laiwa ņem wina ņahf ņchuhpotees, bet tomehr nehregi apstahjas un winsch, kursch redš, ka dšelme gluhņ pehž laupijuma un ka neščaubami kahdam janahf un ja e e m e t a s tajā, — rahda ar brihdinoschu roku uš ņmilščaino žeku, itkā tur pateesi redsetu kahdu nahkam.

Mehs ņinam, ka dšihwe beeschi mehds ņagatawot žitwekeem tahdas ņagadiščanas, kahda pehž azumirka ņetoja. Kam wehl ir eespehjams brihnetees par kaut ko, lai brihņas un par to, ka kawaleereem bija isnahjis atraštees ar ņawām laiwam pee krašta gataweem uš nosbrauščhanu taifni tani rihtā, kura grafeene Elizabete dewās ņawā žekojumā pret austrumeem. Bet tomehr wehl brihniščanas žeenigal buhtu bijis tas, ka jaunā ņeewa ņawā nelaimē nebuhtu atraduse palihga. Isgadijās tā, ka wina, žauru nakti noštaigajuse, nonahja upmalā taifni tai brihdi, kad kawaleeri patlaban taifņās gruhst ņawas laiwas no krašta pret upeš widu. Wini palika nekustoschi stahwam un luhfojās tai pretim, kamehr wina peegahja un ņarunajās ar pahrzehlaju, kursch ņagatawoja ņawu laiwinu uš brauščhanu. Winai mugurā bija ņemnezes apgehrbs un wini tās nepašina. Bet tomehr wini luhfojās uš to ar wehribu jo ta isštatiņas wineem tik pašihstama. Winai wehl stahwot un ar žehlaju runajot, uš leelzeka parahbijās puteklu mahkonis un is puteklu mahkona isripoja dšeltena ņareete. Wina tuhdat pašina, ka ta nahf no Borgas un ka ta ir isbraukuse winas meklet un ka nu winai ir jatop atraštai. Ar žehlaja laiwinu isbeht wina newareja wairs žeret un weenigais patwehrums, kuru ta eeraudņija, bija kawaleeru laiwas. Wina tad ari metās uš tām, beš kam eewehrotu, kas uš tām par laudim. Un tas bija labi, ka wina to neredseja, jo žitadi wina gan labaki buhtu wehlejušes atrast ņew patwehrumu ņem ņirgu pakaweem, nekā pee teem.

Ušleħkuse uš laiwas, wina waimanaja: „Pašleħpijat mani! Pašleħpijat mani!“ — un tad tai aišmetās kahja un wina nokrita starp ušlahdetajeem dšelfs steeneem. Bet kawaleeri luhdša tai, palikt klušai un meerigai. Wini aštri atgruhdās no krašta uš upeš widu un laiwas ņahla stihdet uš leju, uš Karlstadi. Taifni ņehini azumirkli ņareete ņašneedša pahrzehlaja laiwinas galu un apstahjas.

Kareetē fehdeja grafs Henriks un grafeene Marta. Jaunais grafs peeļhza pee zehlaja, lai to istaujatu, waj winsch naw redsejis jaunās grafeenes. Bet tā ka jaunais grafs bija neweiklā ftuazijā un newehlejās jautat teeschi pehz sawas aishbeguschās seewas, tad winsch tikai ihfi fazija:

„E u d i b a s ir notifuschas!“

„Tā?“ fazija pahrzehlajs.

„Ir notifuschas sudibas. Es prafu, waj tu neefi kaut ko redsejis?“

„Pehz ka juhs prafat?“

„Ja, tas ir weenalga! Es prafu tikai, waj tu neefi pahrzehlis schodeen kahdu pahr upi?“

Lahdā kahrtā, protams, winsch neiffinaja nefa un grafeenei Martai peenahzās runat ar zehlaju paschai. Minuti wehlat winai bija finams, ka nosubusē atrodas us weenas no tahlumā aisslihdoschajām laiwwam.

„Kas par kaudim ar schim laiwwam brauz?“

„Ak, tee jau ir tee kawaleeri, tā winus mehds faukt.“

„Ah!“ isteiza grafeene. „Ja, tad tawa seewa ir labās rotās, Henrik! Tad jau mehds tihri labi waram greeftees tuhdat ari mahjup.“

* * *

Upē us laiwwam nebuht newaldija tik leeli preeki, tā to grafeene Marta bija eedomajusēs. Wifu laiku, kamehr dseltanā kareete bija faredsama, jaunā, sabaiditā seewina fehdeja sagumjuse us laiwwas lahdina, bes kam jel ko teiktu waj pakustetos. Stihwi wina luhkojās us garam slihdoscho uhdeni.

Laitam gan kawaleerus wina eeraudsija un pasina tikai pehz tam, kad bija eeraudsijuse, ka dseltanā kareete atgreeschas atpakat. Wina uslehza kahjās un litās, ta no jauna grib mestees behgt; bet pee tam ta tifa no turak stahwoschajeem apturetu un tad ar llusu schmulsteenu fakima atkal us laiwwas.

Un kawaleeri baidijās eesahkt ar to pat runat, waj likt tai preekschā jautajumus. Wina isflatijās tahda, itkā atrastos us ahrprahtibas fleegschina.

Tad besruhpiģās galwas fakta nodarbinat atbildibas juhtas. Sau schi dselss teem bija smaga nasta us neeeraduschajeem plezeem un teem wehl turklaht bija jausnemas ruhpes par jaunu damu, kura aishbeguse no sawa wihra!

Satekotees ar scho jauno damu seemā pa weefibam, teem weenam otram bija bijis jaatminas par jaunu mahfinu, kuru tas kahdreif tik stipri mihlejis. Ismehginot rotatās ar to spehtus, winam ir bijuse ta jaatffkar tikai tā wahrigi un ar to runajot jasanem wifa sawa wehriba, lai neleetotu neglihtus wahrdus. Ja rotatās tai kahds sweschs sehns bija strehjis pahraf strauji palak, waj pat dseedajis tai preekschā pretigas dseefmas, tad winsch, pilns neaprobeshota ruhgtuma, bija metees us schahdu sehnu un

pehris to waj lihds nahwei, jo wina masā mahfina tatschu nedrihksteja dsirdet nefa slihta, nedrihksteja zeeft nefa kauna, nekad tai nebija fadurtees nedf ar reehjumu, nedf ar naidu. —

Un grafeene Elisabete bija wiseem kawaleereem bijuse schahda preeziga mahfa; kad wina sawas masās rozinas lika to zeetajās saujās, tad bija tā, itkā ta gribetu fazit: „Sajuhstat, zif es esmu wahriga; — bet tu efi mans leelais brahlis un tadeht tewim es jaaisstahw tiklab pret ziteem, kā pret tevi paschu.“

Un wini bija arween bijuschi ihsti brunineeki, kamehr tee winu redsejuschi pee fewim.

Tagad kawaleeri usflatija to ar schaufmam un negribeja winas wairs pasiht. Wina bija nobehdajusēs un nolkeesejuse, taklis bija saubejis opatumu, feja kluwuse

600,000 gabi wezs seeweetes galwas kauks.

zaurspihdiga. Behgdama wina laitam gan bija kaut kur usgruhbusēs, jo laiku pa laikum winai us denineem no masas rehtinas parahdijās pa afins pileenam un gaischee, zirtainee mati, kuri karajās tai us peeres, bija salipuschti no sabesejuschām afnim. Apgehrbs bija no ilgās flejofchanas pa rafoteem zeteem netihrs un kurpes noschteebuschās un nomihstas. Kawaleereem usmahzās drofmiga nojauta, ka ta esot kahda swescha un nepasihstama. Grafeenei Elisabetei, tai, kuru wini pasina, nebija bijuschas tik meschonigi kwehlofchas azis. Winu nabaga masā mahfina bija gandrihs ahrprahtiga, — litās, itkā kahda swescha dwehsele, atnaktuse no nepasihstamas pasaulēs, zihnitos deht kundsibas winas nowahrdstinatajā meesā.

(Turpmat wehl.)

Daschadi raksti.

Semes trihzes Baltijā. „Baltijā semes trihtschu nav,” tā tautā wispahri domā. Un tomehr ari Baltijā semes trihzes neween eespehjamās, bet ari bijuschas, lai gan Baltija peeskaitama pee teem apgabaleem, kuros no semes trihem naw neko daudš ko baiditees. Schimbrihscham peem. eewehrojot Baltijas geologiskos apstahklus tahdas katastrofas, tā Sizilijā, Baltijā naw eespehjamās. Rīgas politehniskā instituta profesors Dofs, kuresch shtaki eepasinees ar semes trihem Baltijā, pasneeds par tām fefoschas sīnās: 1) Semes trihze Semgalē 30. junijā (pehž jaunā stila) 1626. gadā. Semes sakusteschānās apwidus bija Austrumu-Kurseme un apgabals pee Kaunas robescham; 2) Pernawas semes trihze 1670. gadā 1. februari, uš seemekeem no Pernawas lihds Sgaunijas wideenam; 3) Slokas semes trihze 1783. g. martā, pee kam radās daudš eegruwumi trektera weidā; 3) Wentšpils — 1785. gadā nakti no 30. uš 31 oktobri, Wentšpili un tās apfahrtnē; 5) Rīgas — 1807. gadā

Grafeene Dr. Marija von Linden,
pirnā seeweete-profesors Prusijā.

23. februari, tā domajams, tikai weenā pilsehtas dakā; 6) Kofneses semes trihzes no 20. lihds 23. febr. 1821. g., pawisam fastaiti 7 apalschjemes gruhdeeni, kas aisnehma apmehram 10 kwadratwerstju leelu apgabalu ap Kofnē; 7) Kuikazas (uš deenwideem no Wirzesera) — nakti no 5. uš 6. februari 1823. g., domajams tikai Kuikazas tuwakā apfahrtnē; 8) semes trihze uš Wihkas aprinkā salam 28. septembrī 1827. g. Bija nowehrojama dunona, kas atgahdinaja leelu ratu rihbeenus, un neeziga sakusteschānās; apnehma Wihkas aprinkā salas un reetumu Harriju; 9) semes gruhdeens Augsch-Kursemē (tuwak weeta nesinama) nakti no 12. uš 13. janwari 1844. gadā, notikums naw gluschi drošchi apgalwojams; 10) Sausnejas (ap 25 werstes uš seemeke-rihteem no Kofneses) un tuwakās apfahrtnes — 1853. g. 5. februara rihstā; 11) stipra dunona austrumu Harrijā 26. martā 1853. gadā (Palmā, Rogumā un Kegeles draudšē; Rīgas semes trihzes no 20. dezembra 1853. gada lihds 5. janwarim 1854. g., Peterburgas

preeschpilshehtā; 13) Irbes (Ihres) — 1857. g. 18. majā, apnehma pee 40 werstes garu un 10 werstes platu semes jofu gar Kursemes seemeke kraštu. Zentrs atradās Kofks-raga juhas schaurumā; 14) Keweles — 1869. g. 15. febr. Diwas trihzes Rīgas pilsehtas Peterburgas preeschpilshehtā 6. febr. 1870. g.; 16) Womses — 16. oktobri 1877. g., uš Wihkas aprinkā salam un Dago salas austrumu dakā. 17) Narwas — 1881. g. 28. janwarī 40 werstes leelā Narwas apfahrtnē; 18) Jelgawas — 20. sept. 1896. g., tuwakā Jelgawas apfahrtnē; 19) Skandinawijas semes trihzes turpinajums wifās trijās Baltijas gubernās 1904. g. 23. oktobri. Weidsot wehl peenahja 1907. un 1908. gadu Jemes trihzes Rīgā un apfahrtnē: 28. dezembra wakarā Keisara meschā, 30. dez. rihstā Agenšalnā un Safulautā, 30. dez. rihstā 1908. g. Agenšalnā un 19. janw. 1909. g. wakarā Karlsbadē, Rīgas juhrmalā.

Adams Dre, pasihstamais ehrgeku wirtuofs un komponists, ušturotees nu jau weselu gadu ahrsēmēs. Winsch esot dewis konzertus daschadās Franzijas, Italijas, Austrijas un Wahzijas basnijās. Dre spehlejis stary zitu ari Ulmas (Wahzijā) basnijā, kur atrodotees Wahzijas wisleelās ehrgeles ar 109 registreem.

F. Schalapins, pasihstamais kreeru baritonists, eezelts par Wina Keisariskās Majestates solistu. Tahds titulis bes wina Kreewijā ir wehl tikai 7 ziteem operas dseedatajeem un weenam baleta dejotajam. Pehdejos gados to peeschkir wifai reti. Schalapins, tā sīnams, daschus gadus atpakal schkhrās no Keisariskās operas Peterburgā tamdeht, ka leedsjās lihdsi dseedat pasihstamajā Gintkas operā.

Maksims Gorkijs sawu Kapri salu Italijā nodomajis atstahst, kaut ari winsch tur dshwo jau no 1906. g. Winsch gribot apmestees uš dshwi Norwegijā, lai tahdeji buhtu tuwak Kreewijai.

Arzibaschews, sawā laikā daudš pahrrunatā „Sainina” autors, pahrrumpojis pat Kostena „Schantelleru” (Kostana schahda nosaukuma luga akteeri swehru un putnu kostimos spehle scho dshwoneeku lomas.) Arzibaschews sakstijis stahstu, kura darbojas weenigi lihku tahrpi, kas kapos noehd apglabatos mironus. Arzibaschews tos schkir aristokratos un plebejos; weeni no teem ehdt tikai augstati attihstito zilweku lihkus, otri — neattihstitos un weenfahrshos — rupjos.

Morisa Materlinka „Sila is putns”, kuru Maskawas Dailes teatri israhbdija 1908. g. un kuru ap to paschu laiku pahrtulsoja rakstineeks A. Baltpurwinsch (Nodrutats „Saltti”) tikai nu wehl tā pahrtulkots — w a h z u w a l o d ā.

Ludwigs Barnajs, wahzu flawenais tragikis, noswinejis sawu 50 gadu flatuwes darbības jubileju. 1864. g. Barnajs bijis par akteeri Rīgas wahzu teatri. 1888. g. winsch nodibinajis Berlines teatri, kuru wada wehl tagad.

Apfkats.

Walsts domes darbiba.

Sehdi 17. majā wada knašs Wolkonstis. Turpina apspreekt reetumu gubernu semstwu likumprojektu. Sawitšch's domā, ka reetuma gubernas semstwem nebūš tit labi panahumi kā zentra gubernās, aiš ta eemesla, ka poti flehgtās rindās aištahwēs fawas leelgruntneeku teešbas. Tapehž, pabalstidams waldbibas projektu, wiņsch praša kreeweem leelakas preekščrozibas. (Applauš labajā un pa dakai zentrā.) Roditšchew's atrod, ka waldbibas projekts dod ne semstwes bet kundšibas eestahdes, tapehž, lai nowehrstu weenas šķīras kundšibu pahr otrū, wiņsch leel preekščā, paleelinat semneeku lozeklu skaitu semstwēs lihds 50 proz. Kas grib aištahwet kreewu likumdeweju zeenibu, tas par waldbibas projektu nebalsoš. (Kreifee applaudē, labajā swilpeeni.) Woilofch-nikow's sozjaldemokratu wahrdā eefneeds pahrlabojumu, lai aprinku deputati tiftu eewehleti uš 2 gadeem, pehž skaita 1 deputats uš katreem 3000 eedšihwotajeem, bet gubernu deputati 1 uš 25,000 eedšihwotajeem, pee kam tee eewehlamu uš wišpahrejas wehleschanu teešbas pamata beš kahda mantas zensja. Beigās runatajš šaka, ka darba zilweku intereseš buhš nodrošchinatas tiftai tad, kad neatbildigo ministru weetā buhš atbildigi un kad 3. junija domes weetā buhš ihsta tautas preekščstahwiba, eewehleta no wišas tautas. (Kreifee applaudē.) Preekščfehdetajš sauž runataju pee kahrtibas. Woilofch-nikow's turpina: „Dums wajaga zenstees ištihrit šchis ministru weetas preekšč šaweem ministreem.“ Preekščfehdetajš atnem runatajam wahrdu. Schulgins II. atšihmē dāščas pretrunas starp oposizijas rihžibu walsts domes pilnā šapulžē un komištjās un jautā, waj tit ne tadehšt ihstenee potu un leišchu labwehli tā aištahw semneekus, ka tos weeglaki aptihšt ap pirktu. Ištahdrodams likumprojekta gahšeju noluhkus, wiņsch šaka, ka reetumu gubernu kreewu preekščstahwji eeraduščees šche, lai... Bulats no weetas: lai balsotu uš pawehli. Preekščfehdetajš sauž Bulatu pee kahrtibas. Schulgins turpina: Ja, lai balsotu uš fawas širdsapšinas pawehli, bet ne šchihdu pawehlem. (Labeē applaudē.) Beigās runatajš beedina reetuma gubernu semneeku deputatus, neliktees aišrautees no kreifo wilinošcheem aizinajumeem, jo tad war notikt, ka wini, lihdsigi kā pašakā par selta šiwtinu, semstwu weetā paleel pee šaštās šiles. (Applauš labajā un pa dakai zentrā.) Beršonigā leetā Schulginam atbild Schingarew's un Roditšchew's. Pehž pahtraukuma referents Tščičatščew's resumē debates. Balsošchanas motiwu leetā Rodsjank'o pašino, ka wiņsch un grupa wina tuwako draugu balsos par waldbibas wariantu, jo tas ir wišwairaf peemehrots realām tautibu atteezibam semē. (Labeē un daka zentra applaudē.) Šfkrizkis oktobristu wairatuma wahrdā pašino, ka šratzija balsos par komištjas projektu, jo potu teešibu mašināščana waldbibas projektā naw ištai-drojama ar dšihwes ihstēnām wajadšibam. (Kreifee aplaudē. Labajā šchnahščhana un swilpeeni.) Purifchkewitšč's pašino, ka labeē balsos par waldbibas projektu un kā balso-

šchanas motiwu zītē kahdu gabalu no apwainošchanas akta šuhdšibā pret poteem, kas Roschischisches šahdščas pareištizigo basnizā ištarijuschi šaimošchanas darbus pee šwehtbildem. Potu pahrswara aištahwji weltigi tehrpjotees Šerženu, Dgarewu un Wakuninu togās. Wini ir titpat tahlu no teem kā purwa dubki no šaules. Preekščfehdetajš luhko Purifchkewitšču pahtraukt, bet pehdejais, pazeldams balš, runā arween ahtraki, pat elpu ne-atwilkdams. (Kreifajā šauzeeni: Lehnal. Juhs jau nošmalšat. Wajadsetu pašaukt ahrtu. Šlims zilweks. Uhpahrtigs.) Purifchkewitšč's, greesdamees pee Mitukowa: „Eš došču tew ar šcho glahši!“ (Pause. Trofknis.) Purifchkewitšč's šagrahbj glahši, kas atrodas uš tribines un met to uš Mitukowa puš. Glahše nokriht tuwu pirmajeem šoleem un šapliht druskās. (Wišpahrejš trofknis un kleeđseeni.) Dposizijas deputati peežetas no sehdekeem, prištawa paligs nonem no tribines karasi. Preekščfehdetajš lihds deputatus, apmeerinātees un eenemt weetas, šajidams, ka ja kahds no domes lozekleem traužē kahrtibu, tad ziteem newajaga to pabalstīt, bet zenstees nodibinat meeru. Eš leeku preekščā, šaka preekščfehdetajš, Purifchkewitšču par tahdu nepeelaiščhamu ištureschanos išflehgt uš 15 sehdem. Purifchkewitšč's šaka, ka wainigs ir Mitukow's, kuršč neprot domē ušwestees. (Kreifajā šmeekli.) „Eš koti nošcheloju, ka netrahpiju winam, kur wajadšigs. Tiftai eewehrojot to, ka mums stahw preekščā Šomijas jautajums, eš (greesdamees pret kreifajeem) ne juhšu preekščā, bet pee domes wairatuma luhdju peedoschanu, jo buhtu netaišni, ja mani išflehgtu uš 15 sehdem pa Šomijas jautajuma apšpreeščanas laiku. Šcha eemesla dehšt eš luhdju Juhs, man peedot, jo mans peenahšums man leel to darit.“ Preekščfehdetajš, eewehrojot Purifchkewitšču luhguma, tura par wajadšigu šodu uš puš pamāšināt. Weenbalšigi Purifchkewitšču išflehds uš 7 sehdem. Faworškis ištakas pret waldbibas projektu un netura par wajadšigu, išleetot pret poteem išnehmuma lihdselkus. Amofenok's aištahw waldbibas projektu, kas wajadšigs reetuma apgabala semneekeem. Rumjanžew's ištakas pret abeem warianteem, neatrašdams tajos nekahdu leelu šarpibu. Balafchow's nazionalistu wahrdā aištahw waldbibas projektu, ušwehrdams pee tam, ka nazionalisti nezensčas, kā to par nošcheloščhamu darot kreifee, weizinat šawstarpeju zihnu, tautibu un šķīru naidu, bet turpretim zensčas panahšt kopeju darbu par labu kreewu širdij dahrgam reetumapgabalam. Eštatidams tomehr tajā kreewus par šaimneekeem, wiņsch lihds dot teem šaimneeku teešbas. (Labeē un daka zentra applaudē.) Kropotow's leel preekščā wahrduš ištahwot nobalšot par Galuščščhaka pahrlabojumu, atteezotees uš semneeku semstwu deputatu skaita paleelināščhanu. Balsošchana. Par komištjas wariantu 168, par waldbibas 171 balšs. Pahrbauda balsošchanas išnahšumu išejot pa durwim. Waldbibas wariantš peenemts ar 182 pret 165 balšim. Peenem Andreiščhuka pahrlabojumu, ka gubernu semstwu šapulžēs obligatoriškt jabušt deputatam no

katras aprinka semstwes semneeku kurijas. Pahrejos pahrlabojumus un Kropotowa preefschlikumu atraida. Zenss, saflanā ar grafa Uwarowa pahrlabojumu, teef us pušs pašmasinatš. Peenem referenta preefschlikumu, luhtot zauri weenkopus 5., 7., 8., 9., 17. un 20. pantu, kas wišt atteegas us wehleschanam un wehletaju sadalishchanu kurijās un ari stahw zeeschā sakarā ar nupat peenemto trescho pantu. Pehz debatēm atraida 5. pantu, kas dod eefschleeta ministrim teefibu, grofšt deputatu sadalishchanu un pamafinat desetinū skaitu, tahds wajadsiģs, lai peedalitos wehleschanās. Pahrejos pantus peenem waldbiās projekta redakzijā. Apšpreešch 4. pantu, kas nepeelaisch schidus semstwu pašchwaldbiā. Karakułow domā, ka naw pareiši isleetot pret schiddeem spaidus. Peewed peemehrus no wehstures. (Kreifee applaudē.) Peenem preefschlikumu pahtrauf debates. 4. pantu peenem waldbiās redakzijā. Turpmatās debates atleef us wakara sehdi. Peenem 6 mafus likumprojektus, to starpā par pašbalsteem pilsehtam, weetejo polizijas komandu uštureschanai.

Andersons referē par ahrstineezibas eestahschu reformeshchanu Miškalala apgabala kasaku pulkos. Te israhdas, ka no preefschlikuma issehgtš tahds komišjā peenemts Woiloschkowa pahrlabojums. Referents paškaidro, ka to issehdsišs pehz weenoschanās ar daudseem komišjas lojkeem. Gegetščklori un grafs Uwarows israhda, ka tahdas leetas naw peelaischamas. Likumprojektu nodod atpatak komišjai.

Pehz projekta par semstwu eeweshchanu reetuma gubernās walsts domē 21. majā sahk apšpreešt **Somijas jautajumu**. Projekts isheet us Somijas lihdsšchinejās wehsturiskās labrtības isnihzinaschanu un us Somijas pahrwehreshchanu waj par weenkahreshchu Kreewijas gubernu. Pret schahdu rihzibu wišos kulturās walstu tautas weetneeku namos pažehluschās balstš, kas kulturās wahrdā protesteshuschas pret Somijai dahwato teefibu isnihzinaschanu. 21. majā nu bija peenahkuse ta deena kad Kreewijas pirmais parlaments — walsts dome sahka apšpreešt Somijas konstituzijas eerobeshochchanu un somu tautas weetneeku nama teefibu aprobesochchanu. Sehdi schai wehsturiskā deenā wadija Gutschkows. Ministru loschā eenehmuschē weetas ministru padomes preefschsehdetajš, teefleetu ministrš, walsts kontroleeris un Somijas generalgubernatorš.

Grafs Benings referē par likuma projektu, peefihmedams, ka projekts eefneegts walsts domē sakarā ar Wišaugstako grihu, kas isteikta 14. marta manifestā. Kad runatajs atreferejis par pahrrunajamā jautajuma wehsturi, tā ari par waldbiās likuma projekta kodolu un par domes taišteem pahrgrosijumeem, wišch issaka eefstatus, ka schis solis nepadaris somu naidu pret Kreewiju asaku, bet gluschotradi — mafinās to. Utrašdams likuma projektu par mehřkim peemehrotu, beigās runatajs greeschās pee somu tautas un usajzina to, nostahtees kreewu tautas stahwolkli un atminetees, ka nazionalās juhtas un intereseš naw someem ween, bet ari kreeweem; tadehř pahrrunajamā strihdū somu tautai japadodas, paturot wehřā, ka turpmaka wišpahreja walsts leetu apšpreešchana notišs Kreewijas likumu deweju eestahdēs, somu tautas preefschstahwjeem peedalotees, ka

somu kultura un nazionalās intereseš tiks saudsetas un aissfargatas. (Applaušt zentrā.)

Likts preefschā likuma projektu atsiht par steidsjamu.

Pret steidsjamibu runā Mikulows un norahda, ka domes wairakumam tā likumu dewejam truhšt walsts teefibu apšinas un moraliskās autoritates, ja tas ar tahdu steidsibu kerās pee pirmā fatwersmes akta zauri luhtoschanas, us kura issehkirshchanu dome tā fatwersmes pašulze usajzinata. „Strejeet eefschā samaitashchanā, ja gribeet — mehš pee ta nepeedalamees.“ (Applaušt oposizijā.)

Fon Anreps usajzina domi atsiht projekta steidsjamibu ar jo leelaku majoritati; wišch protestē pret Mikulowa isteikumumu, ka Somija ir seme ar walsts juntzijam (applaušt pa labi un zentrā) un apgalwo, ka Kreewijas walsts robeschās naw bijuse „somu walsts,“ naw un nebuhs. (Applaušt zentrā un pa labi.) Projektā naw neta jauna un negaidita. Te weenigi ispauschas walsts teefības un peenahkumi un tam naw nekahda konstituzionela rahstura. „Mums jasteidsjas ispidit muhsu walsts peenahkums. Tad wehl jafaka: tas ir weltigi, ka Reetumu-Eiropas mahžitee wiři grih no walsts usdewuma istaišt juridisku suhdšibu. (Wehtraini applaušt zentrā un pa labi.) Somijas jautajumā naw ne suhdsetaju, ne apsuhdseto. Dome naw nekahds teefas tribunals, bet walsts eestahde, kas ispidišs sawu peenahkumu. (Igi applaušt zentrā un pa labi.)

Steidsjamibu peenem ar 186 pret 120 balsim.

Gegetščklori pee Polijas, Grusijas un Somijas peemehreem — neatfarigi no to lojalitates pahahpeena — ir pahrleezinats, ka domes wairakums isheet us to, lai apšpeestu nomales un isdaritu pret tam waras darbus. „Waj tad teefibu prinzipos war atrast juridisku attaišnojumu walsts pahrgrosibai?“ (Applaušt paškreiši.)

Pehz starpbrihscha sehdi wada Schidlowskis.

Gegetščklori turpina sawu runu, pee kam dod wehsturisku pahrstatu, zite manifestus un Keisara Aleksandra I. wehstules un nahk pee sehdsseena, ka Aleksanders I. naw zentees pehz Somijas peeweenochanas, bet pehz galwas pilsehtas nodroschinaschanas, ka Somija ir autonoma walsts, kam tikai nawa nekahdas internazionalas individualitates, un ka Somijas pamata likumus bes seima peekrišchanas newar grofšt. Dponedams referentam, runatajs peerahda, ka Fredrikschamnas lihgums naw warejis laupit spehtu Borgas attam un ka representatiwu eestahschu eeweshchana Kreewijā naw warejuse grofšt Kreewijas atteezibas pret Somiju. Dponedams likuma projekta aisstahwetajeem, kas ta nepeezeeschamibu motiwē ar patriotismu, runatajs atgahdina, ka wiņu patriotisms nowedis pee kara ar Japanu. Weseligs patriotisms nepastahw taf eefsch ta, lai raditu ihgnumu un naidu, kas Kreewiju internazionalā sinā wahjina un wed samaitashchanā, bet gan eefsch ta, ka wišas walsti apdšihwojochas tautas apweeno weenā weselā. Tahds patriotisms ir kreewu tautai un kreewu semneekeem. Sozjaldemokrati weenumehř sřudinajuschē tahdu patriotismu, puhledamees walsti dšihwojochās zitas tautas pahrleezinat, ka kreewu tauta nepeedalas pee tās apšpeeschanas, to isdara kreewu waldbiā. Norahdidams us to, ka nodomatos waras

darbus pret Somiju ne no walsis ne fainneeziskā redses stahwokka nekā newar attaisnot, runatajs sawas partijas wahrdā protestē pret scho waras darbu. (Applausi pa kreisi.)

S a m i s l o w s k i s sadala jautajumu divās daļās — politiskā un teesiskā un ir tanis eesfatos, ka pahrunajamais likuma projekts ir politiski nepeezeschams, jo Somijas tagadejam stahwoklim, kas apdraudē walsis droshibu, ja dara gals waj nu likumu doschanas zēlā, waj ari, ja wajadsijs, ar eerotšchu palihdšibu. Juridiski analisebams jautajumu, runatajs shtati pakawejas pee pagahntes likumu doschanas akteem, ar kureem noteikts Somijas teesiskais stahwoklis, un naht pee flehdseena, ka Somijā nelahda konstituzija naw bijuši, naw un, kā winsch zere, ari nebuhs. Tur ir ta pati waldbibas forma, kas zitos Kreewijas apgabalos. Ka oposizija aistahw Somiju, tas ir saprotams, jo ta Somijā dabū teritoriju, tur oposizijas lozekti war fafaukt kongresus, drukt Wiborgas usfaukumus un apflehtees no Kreewijas waldbibas eestahdem. Un somi, kuri naw peedalijschees pee nodoklu nastas neshanas, kas nospeesch kreewu semneeku kameeschus, palikuschi bagati. Kreewu rewoluzionaru saweeniba fala kaunu wehletajām zitām tautibām: „Palihdseet mums, tad mehs jums palihdsefim no Kreewijas atrikst.“ Tee ir tee pamati, us kureem weenojuschās oposizija un Somija. (Applausi pa labi.)

Sehjas stahwoklis Kreewijā

us 1. juniju wispahreji gan wehl atshmejams par labu, tomehr pehdejās 2 nedekās winsch ir kluwis shtikats un, proti, aij setoscheem eemefleem: 1) Kubanas un Terelas apgabalos seemas sehjas ipostijuschi leetus negaifi. 2) No faufuma stipri zeesch un weetam jau pat pilnigi ipostitis wasarajs schahdās gubernās: Stawropoles, Saratowas, Simbirskas, Samaras, Woroneschas, Tambowas, Kasanas, Nischnij-Nowgorodas, Kurskas, Orlas, Smotenskas, Witestkas, Baltijas gubernās un Donas apgabala. 3) Kruzas negaifi bijuschi deenwidos, Zentral-Kreewijā un Wolgas apgabala.

Par lopu ganischanu krona meschos spreedā schopawasar Nigā fafauktajā krona meschlungu kongresā, pee tam kongress atfina lopu ganischanu meschos par newhlamu. Us scha pamata krona semneekem meschfargi aifleedsot ganit lopus krona meschos. Semneeki tagad greefchotees ar luhgumeem deht agrakām winu teesibām pee Baltijas domenu waldes. Teem fainneekem, kureem zitu ganibu neefot, pehdejā ari atkaujot ganit lopus krona meschos.

„Df. W.“
Is lauku dšihwes. Jaun=Peebalgas B. mahjās 20 g. wezā kalpone M. S. 18. maja wakarā nogalinaschanas noluhkā eenehmuse etika shtabbi. Zeribu us isweseloschanos neefot. Deenu eepreesch S. gribejufe pakahrtees. Paschnahwibas eemefis nelaimiga mihlestiba. — **S e h r m u l f c h o s** Wilzenu mahjas jaunawa M G. noschaugufe sawu 3 nedekās wezu behrnu. — **R o f a s** Stematu mahjā iswarota 18 g. weza wahjprahtiga stufe Mwine A. — **W a h n u s c h o s** pakahrees lahda muischas graudneeka 70 g. wezs tehws. Winsch to istabas augschā ar pastalu auklu isdarijis tapehž, ka wedella tam wairaf deenas no weetās nedewufe ehst. — **D r u w e e n ā** ismellejot fuhdšibu par tureenes pagasta stolas otro stolotaju S. par „hunhenismu“. (Stolneetschu paweschana no winu stolotaja). Lahda pat fuhdšiba zelta no dascheem pagasta lozekteem pret **K i l t e r e s** pagasta stolas pirmo stolotaju M Abas schis fuhdšibas paleefot nepeerahditas. — **W e e t a l w a s = D d s e e n ā** apzeetinati A. mahjas fainneeka dehls Semits un wakineeks Iffens. Tos apwainojot par no schihdeem fapirktu linu fadefsinaschanu 1905. g.

rudent un nemeeru zelschanu tirgū. — **B i r s t u** pagasta Sahwu mahjās mehginata islaupit Singera schujmaschinu noliktawas kafe. Firmas agentam ar nuhjam apbrunojuschos usbrujejus isdewās aifdšiht ar schaujama eerotscha palihdšibu. — **W e h j a w a s** aldaris Konitschews, kā „Df.“ sino, dšebrumā un dusmās ar rewolwera schahweenu nogalinajis weetejās muischas ihpaschneeku Dfeni. — **S e h l p i l s** pagasta A. mahjā ar diweem rewolwera schahweeneem no muguras puses noschahwis kalps kalpu. Gemefis greiffrdiba. — **S t a l b e s** aptahrtnē plosfotees daschadas behrnu shtimibas: masalas un kalla kaites. — **J a u n = J e l g a w a s** aptahrtnē plosfotees labda sawada shtimiba, kuras pasihmes: galwas fahpes, wemschana, nogurums un zaureja. — **G l e j a s** pagasta aresta mahjā pakahrees Kalnamuischas S. fainneeka dehls. — **S w e h t e s** Bolu muischā deenas laikā aif nesinama eemefla nodeguschi lopu laidari. Lopi bijuschi ganos. — **L e e l = G s e r e s** muischā festdeen bij iszehlees ugungrehts, kuresch wehl pirmdeen nebija pilnigi apdšehsts. Saudejumus rehina us 500,000 rbl. — **S a l d u s** pagasta S. mahjās eespehris pehrkons. Sabeguschi wairati leelopi. Saimneeks sawus lopinus glahbjot, tit nopeetni apdedsinajees, ka jau pehž pahris stundam nomiris. — **M i s t r a u k l e s** Tominu mahjās faflimis sirgs ar eenahfcheem. — **N o W i h z e e m a „L.“** sino, ka tureenes muischas rentes lungs fon Blakenhagens atwedis 4 kreeweetes no Peipus esera swejneekem. Winu alga, falihdšinat ar muhsu deenastneezem, isnahf masala un putas weetā winas leeto tehju. — **M u h s u**, Erikates draudšē Bez-Brengulu rentes lungs fon Transehe un wehl kahds otrs sons peenehmuschu weens 17 un otrs 20 kreeweetes, — fewischti preesch faknu augu raweschanas. Japeesihmē, ka muischneeki atsimuschu kreeweetes resp. kreewus kā lehtuma, tā darba sinā spehjiगतus par saweem tauteescheem wahzu kolonisteeem no Kreewijas. — **G h r g t u** pagastā, kā „Latw.“ sino, 15 g. wezai ganu meitai peedsimis behrns.

No Behim. 2. junijā notikuschās domneeku wehleschanās par domneekem eewehleja weenigi latweeschus, no kureem weens, G. Stirne, no wahzu kandidatu listes. No weinbergisteem iskrita zauri Dolkalns, Wihtols, Paululs; tagadejais pilsehtas galwa Behrsens eekwura ar wahzu palihgu domneekos. No jauneem domneekem par galwu proponeja wirsteefnefi Schulmani. Papildu wehleschanas, deht 5 domneeku kandidatu wehleschanas, buhs 5. junijā.

No Siguldas. 1. junijā weetejais meschfargs Siguldas meschā pamanijs shtaidam un ahlejamees kahdu kailu wihreeti, kuresch no meschfarga aifbehdšis. Ar uradnika palihdšibu winsch apzeetinats. Pee nopratinaschanas winsch bodot nesakarigas atbildes, no kurām neweens newarot titt staidribā. Pehž tantibas winsch esot kreews, kā leekotees — inteligents, tikai pahraf nowahrdšis meefās, itkā badu pamiris. Domā, ka winsch esot kahds isbehdšis zeetumneeks waj mescha brahlis, waj kahds ahjprahtigais.

Smiltenes-Winaschu dšelszeta buhwe teefot steiguschus turpinata. Par strahdneekem peenemti „polischi“, kuri strahdajot lehtaki par ziteem strahdneekem.

No Intschufalna. 24. majā nejauschi atrada us Peterburgas schofejas, fofus 100 no Sila kroga nahwigi eewainotu zilweku. Winu tuhlin aifweda dšelszeta brauzeenā us Behim shtinnizā, kur winsch drihs nomira, neda-bujis samanas. Pee wina atrada pasi us Stujenes pagasta Jahna Swareneeka wahrdā, par to winsch ari israhdijs. Wina sirgu ar rateem un tufscheem sweeksta spaineem atrada us schofejas pee Intschufalna sastawas. Rati bija peetezejuschi asnim, tā ka naw to schaubitees, ka Swareneeks

nošis ratos un wehlat no teem iskritis, nogreeshotees fīrgam uš grahwmalas. Iffinats, ka Swareneeks bijis Rīgā, pahrdewis fweestu un gatu, fanehmis ap 300 rbf. un iebrauzis no Rīgas uš mahjam 23. maja pawatārē, tad laits wehsats. Nauda winam nolaupita un fleplawas=laupitaji naw sinami. Naw pat wehl issinats, kurā weetā winsch aplaupits un sadausits. Domā, ka nošegums pastrahdats Intschufalna turumā.

„S. D. L.“

No Jelgawas. Uš Widsemes 200 gadu peewee=noschānas fwehtkeem Rīgā atbrauks no Jelgawas augstakām skolam: wihreeschu gimnastijas, seeweeschu gimnastijas, realskolas u. z. apmehram 1000 audseku. No Jelgawas Aleksandra pilsehtas skolas peedatisees augstajos fwehtkos apmehram 30 audseku.

„L. Aw.“

— Nakti no 27. uš 28. maju ar zirwi fawā dšihwolli bihtami eewainots gorodowojs Rībezis. Par wainigo usdenusēs wina peedšihwotaja Luterija R., isteikdama, ka Rībezis nodšihwojis winas naudu un tad dšinis wīnu projam.

„L.“

„Dšihwes“ redaktors fwehrlinats adwofats G. S. awels noteefats par apmeloschānu presē uš 1 mehneš arestā.

No Ruldigas. 6. junija nakti Hirschmana fehrlozinu fabrikā aīs nesinameem eemesleem isjehlās leels ugunsgrēhfs, kas ahtrumā pahrdemhna gandrihs wīsu fabritu. Nodēga septinas fabrikas ehtas to starpā fehrlozinu materiala noliktawa, laboratorija u. t. t. Uguns ar mīlšigām puhlem pehz laba laika tika apdsehita. Saudejumi wehl naw aprehkinati. Galwenās fabrikas ehtas no uguns naw nemas aīšnemas.

„L. Atb.“

Latwijas Skolotāju Beedribas Kursi tika atklasti 1. junijā. Preešchneeks Dehtens atklahschānas runā aīšrahda, ka pedagogiskā sinatne beidsamā laikā safneeguse eeweprojamu pašahpi. Wezee pamati teef isnihzinati un zelti jauni, teef sprausi jauni mehri un lausti jauni zeti. Un skolotaji nedriht palikt tam palat. Audsinaschāna ir organiska leeta un ta prasa no audsinataja, lai tas jo fihfi pašihu behrna dabu, apahretejo kulturās dšihwi u. t. t. Un skolotajam-pedagogam wīspirms jazenschas peefawinatees schās sinaschānas. Latwijas Skolotāju Beedriba schāi sinā ir nahfufe pretim faweem beedreem, farihtodama schahdus wīspahrisghibtojoschus kursus. Bagahjuschā gadā kursē bija tit pirmais mehginajums, bet schogad tee ir dauds pilnigaki. Lekzijas teef westas sistematiskā kahrtibā, tā ka kursē fastahda kaut ko weselu. Pirmā kursu datā tika pašneegtas sistematiskas lekzijas par pedagogiju, eksperimentālo pšichologiju un psihologiju. Beedribas walde ruhpejusēs, lai tāpat eekahrtotu otro kursu datu. Leelas ruhpes bijuschas deht telpam. Walde zerejuse dabut kahdu politehnikas auditoriju, bet deemschehl tas winai naw isdeweēs. Tomehr schahdi schkehrschki ween wehl newareja atturet scho kreetno pašahumu. Rīgā beedribai leeds telpas kursu farihtoschānai, bet Peterburgas augstākā kreeru fabeedriba, fimpatisedama schahdeem kurseem, fneeds palihdšigu rofu. Pateizotees weenigi Peterburgas eksperimentālas pedagogijas beedribai, schos kursus bija eespehjams farihtot tahdus, kahdi tee tagad ir. Un ari turymat schi beedriba apsolijuse sneegt palihdšigu rofu. Preešchneeks usajina nosubtit telegramu Peterburgas eksperimentālas pedagogijas beedribas kursu farihtoschānas lekzijas preešschahwim un Rīgas mahzibas apgabala kuratoram, kam ari fapulzejuschees peekriht.

J.

Wairakas preses leetas isteefaja 2. junijā Rīgā Peterburgas teefu palata, peedalotees kahrtu preešschahweem — pilsehtas galwai Armitstedam, muischneezibas preešschahwim Pilaram fon Pilchawam un Suntaschu pag. wezatajam Pawaram. Pirmā bija pret rakstneeku Eduardu

Treumani (Swahrguli) un Walmeeras grahmatu tirgotāju Peteri Strastinu par Eduarda Weidenbauma kopotu rakstu 5. burtnizas isdoschānu un isplatischānu. Tani starp zitu eeweeotots „Gabalš par tautfaimneezibu“ ar usmušinošchu faturu pret waldbibu un sewišchki muischneeeem. Broschura drukata 2500 eksemplaros, bet no tās konfijzeti pee Strastina tikai 8 eksemplari. Isdewejs bijis Strastinsch, bet redigejis Treumans. Treumani aīstahweja sw. adw. palihgs Pelude un Strastinu sw. adw. Rubinsteins. Palata abeem apfuhdseteem peepreeda 6 meh. zetumā. — Dtrā leeta bija pret Bernawas grahmatu tirgotāju Andreju Newizu par broschuras „Sapnis 1. maja nakti“ isdoschānu igānu walodā. Teefa apfuhdseto attahfnoja. — Trefschā leetā bija apfuhdsets Peters Auguls par sozialdemokratiskās broschuras „Sindikalisti wahrdos un darbos“ isdoschānu. Auguli noteefaja uš 2 gadeem zetofnū un tuhlin apzietinaja. — Bes schim 3 preses prahwam teefu palata isteefaja to pašchu deenu wehl apfuhdšibu pret 34 g. w. semneeku Karli Leepinu, kurš esot Felfera fabrikā agitejis pag. gada aprili, par 1. maja swineschānu. Wina dšihwolli, Neweles eelā 3, iskratot atrasti wairaki „Zihnas“ numuri un proflamajijas par 9. janwara swineschānu, naudas kwihthes un ziti tompromitejoschi raksti. Uš ta pamata Leepinu apfuhdseja par pastahwoschās walsts kahrtibas gahschānu un peederibu pee nosedšigas organizācijas un uš 102. panta 1. d. pamata palata noteefaja wīnu uš wīsu teefību faudeschānu un no metinaschānu uš dšihwi Sibirijā.

„S. D. L.“

Peterburgā, 2. junijā. Walsts domes wakara sehde, ka „Bet. tel. ag.“ fīno, turpina debates pee interpelācijas par Wjattkas polizijas nelikumigu rihfoschānos. Lipagows beids pagahjuschā sehde tureto runu un peewed faktus, kas neween dod leezibu par polizijas nelikumigu rihfoschānos, bet ari par winas demoralizāciju. — Kropotows stundu ilgā runā palawejas pee weetejās administrācijas nelikumības un beids sefoscheem wahrdeem: „Ja dome neatfihš waldbibas rihfoschānos par nelikumigu, tautai pašchai buhs janokrata winai uslittās waschas un jaeeghust seme, weenlihdšiba un brihwiba.“ (Applausi pa kreisē.) Rahnizis domā, ja taifnigi eewehrotu likumu, par paradeem buhtu japahrdod gandrihs wīsa priwatihpašchneeku seme, kas gandrihs wīsa ir eekihlata, to eepirktu semneeki, un patš par sewi buhtu isfchirts jautajums par semes peeschkirschānu semneekem. Preesters Popows II. norahda, ka glusch preteji ministra beedra domam, no weetejo eedšihwotāju pufes naw bijuse ne tikai revoluzionaru zihnu, bet pat pretoschānās ari ne. Teefas ismekleschāna schini leetā latrā sinā wajadšiga.

— Peterburgas uniwersitates juridiskā nodatā isturejuse ekfāmenu ar teefbam uš pirmās schkiras diplomu pirmā brihwklauštāja Anna Wafkiewna Lutschinskaja.

Warschawa. Uš fenatora Reidharda pawehli apzietinati intendanturas darbineeki podpalkawneeks Siskinds un generalis Luba. Podpalkawneeks Rowatowstis nodots teefai lufuku nemschānas deht.

Jekaterinoflawā, 2. junijā. Apgabala teefas profuroram nogalinatā, bijuschā darba grupas wadona Katarawajewa behrni peefuhthijuschki rakstu, kurā tee pašino, ka wineem sinami wīnu tehwa fleplawas. Wini usdod 16 leezineekus, no kureem divi ir azulezineeki.

Ahrsemes.

Turki ar stubu brunojas. Iseju eefschejām jutām un nemeereem jaunturki redš karā ar Greekiju, par kuru Turzija militariski bes schaubam stiprata. Kretā Turzijai ihsti tikai wahrda pehz wirswaldbiba. Scho wirswaldbibu wahrda

pehž nu turki labpraht gribetu pabrwehrst par ihstu wirs-waldibu. Kreteeschi no ta wisa atkal gluschi neka negrib finat. Kreta dabisti un wehsturiski faistita ar Greekiju. Kreteeschi Kretas eekaroschanai bija ar wisu firdi preti un tapehž, ta swehri zihnijās pret turkeem. Trihs gadi ilga standijas aphegerefšana, un tad 1669. gadā wina krita, tad zilweku upuru flaits, ar kuru palihdību turki eeguwa uswaru, bija 150,000. Sem turku waldbibas schi greeku sala kluwa arween nabagata, panihka, un eedfihwotaju flaits gabja masumā, bet atlikuscho eedfihwotaju dala newareja aismirst saudeto brihwibu. Kretas kalnu eedfihwotaji ne-padewās turku wirskundfiba, bet ari eeleju eedfihwotaji beechi sazehlās pret turkeem. Lihds ar Greekijas atfwbina-schanos kreteeschos pamodās ideja: peesleetes pee Greekijas un lihds ar to kluht par weenu nedalamu Greeku walsti. Schis idejas deht Kretai ne weenreis ween bija jazeesch. 1824. gadā wina „nomeerinaja“ Ibrahim-pascha, un Kretai wajadseja pušotru gadu desmitu pawabit sem Egiptes waras. 1866.—1867. g. un 1878. g. wina atkal „nomeerinaja“ kamehr, beidsot, 1896.—1897. g. leel-walstis ar Kreewiju preekschgalā nenobihdija turkus no faktiskās Kretas pahrwaldibas un eesabla tahdu politiku, kuras mehreis — ta tas bija gaischi redsams un ko pat neslehta ofizialajās aprindās bija — sagatawot pahreju us pilnigu peeweenoschanos pee Greekijas. Jautajums grofijas titai ap idewiga azumirka ismekleschanu. To apfinadamees, kreteeschi isturejās samehrā meerigi. Ta ta ta Abdul-Hamida Turzija bija nolemta drihsai un pilnigai fabrukschanai. Kreta wareja raudsitees us neezigo atkaribu ispat weenaldigi, ta to darija Bulgarija. — Bet te notika kas negaidits. Turzijā peepeschi gahsās absolutisms, Turzija sahka atdsimt. Austrija wehl laikā paspehja galigi peesawinatees Bosniju-Herzegowinu un Bulgarija Austrumu-Rumeliju. Bija peenahzis toreis ari ihstais laiks Kretai peeweenotees pee Turzijas. Bet Kretas aissargu walstis scho momentu neisleetoja. Un tagad Turzija jau nostiprinajuses, wismas ta ahreji leetas, un grib par katru jenu ufturet sawas wirswaldibas teešbas Kretā. Ka Turzija pehž ta zenshas, tas pats par sewi saprotams, bet ta Eiropas tautas, kuru kulturas schuhplis Greekija, wehl turpmat apmeerinatos, ta Kreta paleel sem Turzijas, nebuhtu nelahda laba sihme. Weenprahtiga un stingra leelwalstju uftahschanās Kretas labā droshi ween peespeestu Turziju klušet un apmeerinatees ar Kretas peeweenoschanos pee Greekijas. Bet Turzija ir leelaka un stiprata par Greekiju un no tās tapehž sagaidami leelaki labumi, luhk, tur eemesli, kapehž leelwalstis kautrejas galigi isfchirt Kretas jautajumu ta, ta to kreteeschi wehletos. No Turzijas atkriht ari Samofs sala, kura tapat ta Kreta fenatnē bija faistita ar Greekiju. Samofs salai, kura no greekeem apdshwota, ir autonomija ar pastahwigu gubernatoru preekschgalā un sala atfihst weenigi Turzijas wirskundfibu. Redstot kreteeschu rihtoschanos nu ari Samofs salas greeki grib usteikt Turzijai un peeweenotees pee Greekijas. Wispirms wini jau isfludinajuschi, ta us Samofs salas naw wairs zeetofschna un tadeht aissubtijuschi prom us Salonikeem turku artileristus. Tahlat Samofs salas greeki sahtot steidšigi ween apbrunotees, lai wajadšibas gadījumā ar eerotscheem aistahwetos pret turkeem. —

Melnkalnes politiskajās aprindās arweenu wairai nostip-rinajas naidigas atteezibas pret **Serbiju**. Karalis Peteris atteizees eerastees us jubilijas swinibam Betinjā. **Norwe-gijas** stortingas ar 95 pret 17 balsim peenehmis likuma projektu par wehleschanu teešbu paplaschinashanu seeweetem komunalās wehleschanās. Lihds schim seeweetem, ta komu-nalās, ta ari walstis wehleschanās bija wehleschanu teešbas us ihpashuma zensa pamata, turpretim wihreeschi baidija

wispahrejas wehleschanu teešbas. Scha likuma projekta peenemshana gandrihs nemas nebija sagaidama. Pehdejas wehleschanās masu pahrsvaru eeguwa konserwatiwo un mehreno liberalu koalizija, no kuras tad ari fastahbijās ministru kabinetis, kuresch, tapat ta wisa konserwatiwa un mehreni liberalā prese, peeprafija, lai stortingas atraiditu scho projektu; tatschu tas tomehr peenemts ar leelu balsu wairakumu. Bet ari pehž ta peenemshanas notizis inzidents, kad likuma projekts lirts preekschā karata apstiprinashanai, jo tirdsnee-zibas ministrs Arttanders dewis karalam padomu nedot likuma projektam sawas sankcijas. Karalis aprunajees ar ziteem ministreem, kuri, eeweherodami balsu wairakumu, ar tahdu projekts peenemts stortingā, eeteikuschu neatraut sawas sankcijas un karalis tad ari parafijis projekta apstiprina-shanu, bet Arttanders, fashutis par to, ta naw peenemts wina padoms, eesneedšis atkashschanās luhgumu. Bes scha likuma projekta stortinga apafschkomisija, kurai jaapspreesch us konstituzijas pahrgrofschanu atteezige jautajumi, jau peenehmuse likuma projektu, kuresch dod seeweetem wispah-rejas wehleschanu teešbas ari stortinga lozektu wehleschanās un naw ko schaubitees, ta ari scho projektu peenemts stortinga pilna sehde. Pehž schahdas wehleschanu teešbu paplaschi-nashanas seeweetem, Norwegijā balssteefigo seeweeschu flaits buhs leelats par balssteefigo wihreeschu wehletaju flaitu. Ta, p. p., galwas pilsehā Kristianijā ween lihds schim bija 38,300 balssteefigo wihreeschu un 21,400 seeweeschu, turpretim pehž jaunā likuma eeweeshanas balssteefigo see-weeschu flaits peeaugš us 52,300, t. i. seeweetem buhs pahrsvars par wihreescheem ar 14,000 balsim.

Protestantu semēs, ihpashchi **Wahzija** leelu fashutumumu sazehta tahda pahwesta „Baromeja enzilkita“. Baromejs sawā laikā bija weens no fihwateem protestantisma ap-karotajeem. Schi katofu „swehta“ dischdarbus nu enzilkita zilbinaja. Reformatorus winā nosauza par „augstprahtigeem un dumpigeem wihreem“, par Kristus krusa eenaidneekem, riijeem un plihetajeem. Naw tadeht nekahds brihnums, ta protestam pret tahdu pahwesta istureschanos pat Romā ir daudš peekriteju. Weena tahda protesta sapulze tika no-tureta ari Berlinē, Buscha zirka telpās, kurā peedalijās tuhstoscheem kauschu. Sapulze peedalijās abeja dšimuma personaš no wisām Berlines fchitram. Daudsi runataji aishrahdija us to, ta esot jabrihnas taisni par to isajinoscho „toni“, kurā idota tagadeja pahwesta enzilkita. Runatajus pawada ar peekrišanas sauzeeneem Pehž sapulzes beigam tika godinats reformazijas tehws Lutere: ewangelistās sa-beedribas preekschneeziiba leela kauschu pulka pawadiba dewās us Lutera peeminelli un nolita pee ta lauru kroni. Tad nobseedaja dseefmas „Deews Kungs ir muhsu stipra-pils“ un „Deutschland, Deutschland über alles“. Tad leelas protesta sapulzes dalibneeki isklibda. Magdeburgā 12. junijā tureja wijās ewangelistās basnijās protesta spredikus pret pahwesta enzilkitu. Effenē 12. junijā no-tureja protesta sapulzi, kurā peedalijās tahdas 3000 per-sonas. Tika isfazits protests pret pahwestu, kuresch sawā enzilkita nosahkajis Wahzijas tautas un waldbneekus lihds ar reformaziju. Sakschu-Weimaras leelherzogs dewa at-kanju noturet protesta sapulzi pret enzilkitu Wartburgā, kur notikuschas grandiosas demonstrazijas pret scho pahwesta enzilkitu. Pret pahwesta enzilkitu Romā protesteja ari Pruschu waldbiba un prafija, lai schi pahwesta enzilkita Wahzija netiktu isfludinata. Pahwestis beidsot jutees speests, isfajit sawu noschehloschanu un enzilkitu Wahzija neis-fludinashot. Wahzija, Schweize, Austrija un Serbijā bijuschas tahdas leetus gahses, ta pahrspluhduschas upes un uspluhduschu ari eferi. Saudejumi milšigi. Ari finteem zilweku gabjuschi bojā. Pluhdos Reinas upē un winas pee-telās ween pehž jaunakam sinam dabujuschu galu 150 zilweki.

Budapesthā, 19. (6.) junijā. Pehz jaunatām sinam deenwidus Ungarijā no pluhdeem ispostitas kahdas divdesmit jahdschas un wairaf tā 350 zilweki dabujuschi galu.

Bufarestā, 14. (1.) junijā. Kad rumanu pasta twaikonis „Speratulrajons“, no Aleksandrijas braukdams, peecturejis Pireja ostā, tad 3000 leels kauschu bars usbruka kugim un islaupija to un aishveda ar waru kapteini us ostas walddi. Us twaikona atradās ari Rumanijas prinzis Nikolajs un prinzeze Marija.

Konstantinopolē, 18. (5.) junijā. „L.“ raksta, kara ministrijas budsheta leetā, ka Turzija tikai tad warot ušturet sawu leelwalsts stahwolki, ja warot uštahdit pret Bulgariju 300,000 wihru, pret Serbiju 150,000 un pret Greqkiju 120,000, kopā 570,000 wihru. „Neue Freie Presse“ pasneeds no turku kara ministra Machmuda Schefketa paschā ministru padomei eefneegtu sļepenu sinojumu par Albanijas apstahkēem. Schis sinojums pahrsheidsošs un peerahda, ka lihdschinesjās ofizialās turku walddibas sinas wisu pasauli esot maldinajuschas. Proti, kara ministrs pehz personiskas weetejas ismekleschanas nahzis pee spreeduma, ka Albanijas apmeerinashana jaatleef us wehlatu laiku, un turku kara pulki no Albanijas sauzami atpakaf. Par motiweem kara ministrs stary zitu usdod, ka tagad zekotees wajadšiba suhtit stiprafus kara pulkus us Mas-Asiju Dtrkahrt, ap 20,000 apbrunotu albanu esot Drenizā apzeetinajuschees neeenemamās posizijās, un treschahrt, Morawas lejā, aif turku armijas muguras, eefahkotees jauna albaneeschu nemeeru rihziba. Tadeht kara ministrs eeteizjis turku kara spehta wirtsomandeerim Albanijā Schewket-Turgutam paschā, meklet islihgumu ar Drenizas posizijās stahwoscheem albaneescheem, atkaujot teem paturet sawus eerotšhus un swabadibu no kara deenesta. Turku ministru padome scho kara ministra preefchlikumu peenehmuse.

Muhfu bildes.

Sakā pawehni. Jana Rosentala glesna. Reti tee brihšchi, kad mirstigais tā sakot eestatas Deewibā. Pat leelam mahksleneekam ne iddeenas kauts pazeltees lihds Deewibai. Bet ir azumirski, kuros zilweks, lihdsigi Mosum, skata Deewibas waigu. Tahds laimes brihdis muhsu mahksleneekam bes schaubam bijis, kad winsch glesnojis sawu nemirstigo glesnu „Sakā pawehni“. Schi ir weena no apdahwinatā mahksleneeka jaunatām glesnam un pehz muhsu eestata pilnigatā glesna. Wehs nepahrspihlesim, ja konstatešim, ka schi ari buhs wehrtigatā glesna, kuru jebkahds latweeschu mahksleneeks lihds schim glesnojis. Wina pilnigi zeenigi nostahdama leelo kulturas tautu leelato glesnotaju labateem darbeem blafus. Swehtlaimiba atspogutojas laimigās mahtes sejā. Skats, ar kahdu wina usluhko sawu behrnu, ir pilns deewischkas augstibas. Un pate Deewiba isstaro is masā puifenina fejas un azim. Winu usskatot naw schaubu, ka tas pasaulē nahzis darit leelas leetas, pestit un aplaimot zeetoscho zilwezi. Wehl wina muhschs norit sakā pawehni, wina fargā wehl mahtes azs, bet leeta drošcha, kad sakā pawehna nebuhs un deenās twezids saule un wehtras kauts, tad deewischkais puifeninisch buhs peeaudšis neween augumā, peemihlibā pee Deewa un zilwekeem, bet ari spehā. Bet to wehl wairaf wahrdrus tehret! Katrs pastaidrojums un kritika pee schis glesnas ir leeki. Winu usskatot lihds ar Belteri war issauttees: „Welns lai parauj kritiku, lai dšihwo mahksleneeks!“ — 2) Grafeene Marija son Linden. Gruhts, aisspreedumu ehrtšcheem apaudšis, seeweetei ir bijis zeksch us sinatnes augstumeem, nestatotees us to, ka jau pee leelakā pasaulēs

prahtheeka Platona kahjam, tā mahzelles sehdejuschas ari seeweetes. Bet zeksch us sinatni seeweetei tagad ir swabads, kaut gan weens otrs wehl tā sawadi us seeweeti-sinatnezi noskatas. Marija son Linden ir eewehrojama soologe — dšihwneeku walsts pehtneeze, un sawu nopelnu deht sinatnes laukā Bonnas uniwersitatē nule tā eezelta par profesoru. — 3) Galwas kauts, kas simejumā redšams, atrašis no profesora A. Keitha pee Gibraltara un, pehz wisam sħmem spreeschot, peederejis kahdreis kahdai „skaitstulei.“ Nešen scho galwas kaušu apskatija un aprihnoja Londonas antropologiskā institutā kahdā sehde pulks eewehrojamu sinatnu wihru. Spreeschot pehz schofa laula weida un zitām galwas kauša sawadibam sinatnu wihri wina wejumu wehrteja wismas us seschi simti tuhstosch (600,000) gadeem. Deguns toreis zilwekeem bijis stipri leelaks, azis wairaf us ahru ispspeeduschās, mute platafa, rihle leelaka. Zilweks preefch 600,000 gadeem pa leelakai dafai pahrtizis no reeksteem un fatnem. — 4) Leelakā wofsale pasaulē ir Nujorkā. Milšigā ehla ir 340 pehdas gara un 210 pehdas plata. Usgaidamā sahle ween ir 277 pehdas gara un 103 pehdas plata. Schi leeliskā dšelszeta stazija matša 120 dolaru (240 milj. rbf.)

Walejas wehstules.

- J. W. — L.** Wehstuli fanehmām. Loti nošcheshojam, ka winu fanehmām par wehlu.
- B. — P.** Gaidam.
- Up. t. d. — N.** Wifs eesuhtijums papiru turwi. Zums dšejas dahwanu pawifam naw.
- J. I. — L.** Par walsts domes darbibu referejam pehz no Petersburgas telegrafa agenturas pasneegtām sinam, kuras — eewehrojot telegrafa agenturas sewischas atteezibas — pats par fewi saprotams — seeschi weenpušejas. Pehz „Pet. tel. ag.“ sinam par domi tāpat referē wisi weetejee laikrašiti.

Redaktors: Dr. philos. B. Šalits.

Šhpaschneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwā

eekschsemes un ahrseemes wihnus,
kà ari konjaku „Royal“,
stipru wihnogu wihnu 50 k.
sekoschās filialēs:

Suworowan. Dsirnawu eelu stuhri,
Jelgawas schofejā Nr. 12,
Ahgenskalnā, Mlescha eelā Nr. 4a,
Petschat kunga namā,
Wehweru eelā Nr. 7, Wez-Rigas stuhri.